

MHB 1644

VILVAKOKA

1993. február

Tartalomjegyzék

<i>Bartha Zsuzsanna:</i>	
Elnökségi tudósítás	3
<i>Dr. Józsné dr. Pápai Ilona:</i>	
20 éves a debreceni gyengénlátók intézete	9
Békés megyei hírek	12
<i>Hidvéginé Nyúl Krisztina:</i>	
Tájékoztató az Egyiptomi Rokkantak Szövetségéről	13
<i>Hidvéginé Nyúl Krisztina:</i>	
Beszámoló a Vakok Világszövetsége (WBU) III. Közgyűléséről	14
<i>Dr. Biró Imre:</i>	
Grósz Emil harca a szembajok ellen	17
Farsangi inyencség	19
<i>Szemelvények nemzetközi vakügyi folyóiratokból:</i>	
<i>Dr. med. Hauenstein:</i>	
A háziállatok szerepe az időskorúak életében	20
Felhívások, közlemények	25
Olvasóink figyelmébe!	26
<i>Dr. Domonkos János:</i>	
Históriai–kulturhistóriai töltésű szállóigék, melyek vezérszava a „vak” szó	27
<i>Lak István:</i>	
Kulturális rendezvények	28
<i>Ráczné W. Erzsébet</i>	
Gondolatok Geiszler József festőművész alkotásairól, valamint a róla és a műveiről írott megrendítően szép versekről	30
<i>Kas László:</i>	
Képtárlat — látássérülteknek	33
Vak költők versei	34
Meghívó	34
Totó	35
<i>Pinvicski György:</i>	
Fájó szívvel búcsúzunk négy közismereti sorstársunktól	36
Hirdetések	37

A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének havi folyóirata. Felelős kiadó: Erhartné dr. Molnár Katalin. Felelős szerkesztő: Bartha Zsuzsanna. Szerkesztőségi munkatársak: Kas László olvasószerkesztő, Lak István szakmai szerkesztő. Kiadóhivatal: 1146 Budapest, Hermina út 47. Telefon: 1-210-440/14 mellék. ISSN: 0209-6765. Előfizethető a megyei szervezeteknél: egész évre 120 Ft-ért (a tárgyévet megelőző év november 30-ig), félévre 60 Ft-ért (a tárgyév II. féléve előtti május 15-ig).

Bartha Zsuzsanna:

Elnökségi tudósítás

A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége Országos Elnöksége 1992. december 17-én tartotta értekezletét. Igazoltan Forró József és dr. Szigeti György volt távol.

Elsőként az 1993. évi munkaterv előkészítésével foglalkoztak. A téma előadója Kuminka Györgyné volt. A testület eldöntötte, hogy az 1993. március 27—28-án tartandó Országos Küldöttközgyűlésig milyen témákat tárgyal még meg az addig hatályban lévő Országos Elnökség.

Következett a második napirendi pont, Lak István beszámolója a Kulturális Bizottság munkájáról. Az elnökség tagjai előzetesen írásban megkapták az anyagot (kivonatolva lásd a mellékletben!). Szóbeli kiegészítésként még az alábbiak hangzottak el.

Az Országos Műveltségi Játéknak a jövőben még inkább a műveltség felé kell tendálnia. Kuminka Györgyné a Vakok Általános Iskolája nevében köszönetet mondott a szervezőknek, hogy az iskolára is gondolnak és a játék egy fordulóját náluk rendezik meg. Egy másik vélemény szerint a játék lényege nem is a „műveltség”, hanem a tagok, a megyék egymással való találkozása, az ismerkedés. A bizottság azon javaslatát illetően, hogy a Vakok

Világa c. folyóirat hangos változatban is jelenjen meg, az elnökség a következőképpen foglalt állást: történjen meg az igények felmérése és készüljön pontos költségvetés.

Az elnökség köszönetet mondott a Kulturális Bizottság valamennyi tagjának munkájáért. Különösen elismerést érdemel Pálffy Lászlóné, a MGVOSZ Kulturális Osztályának vezetője, aki a bizottsággal igen jól együttműködött az elmúlt időszakban.

A harmadik napirendi pontban a Szerkesztő Bizottság beszámolóját hallgathatták meg az elnökség tagjai Bartha Zsuzsannától. Az írásos beszámoló anyagát előzetesen ugyancsak megkapták (a kivonatot lásd a mellékletben!), s kérdéseiket ennek alapján fogalmazhatták meg.

Javasolták, hogy az olvasó-szerkesztői találkozót sűrűbbre kell tenni. A beszámolót többen is tartalmaznak találtak. Javaslatként hangzott el, hogy különféle rejtvények is jelenjenek meg a Vakok Világában.

Az elnökség köszönetét fejezte ki a Szerkesztő Bizottságnak és további jó munkát kívánt.

Következett a negyedik napirendi pont: Tájékoztató a szövetség Braille-nyomdájának munkájáról címmel, melynek előadója Gubuznai Imre nyomdavezető volt.

A beszámolóban elmondta, hogy a nyomda számára az 1992. év nem mondható sikeresnek. Először a személyi és a tárgyi feltételekről szólt. A nyomda dolgozóinak létszáma jelenleg hét fő. Sajnos a leírást kiszolgáló gépek, berendezések

4

egyetlen szakértője Finta Gábor nemrégiben elhunyt. Személye pótolhatatlannak tűnik.

Az új vezetés jóvoltából a nyomda több évtizedes lemaradását sikerült behozni. A beszerzések megtörténtek és elvileg adott, hogy az elmaradott manuális technikáról áttérjenek a modern számítástechnikai kivitelezésre. Azonban a gyakorlat nem ennyire szép. A nyomda rendelkezik ugyan egy korszerű, számítástechnikára épülő lemezírógéppel, ami azonban a meglévő rotációs géppel jelenleg nem üzemeltethető (ez a gép a Vakok Általános Iskolájából csere útján került a szövetségbe). Emellett négy darab Brail-Lab-plusz számítógép is található a nyomdában, de ezek a gépek sajnos megbízhatatlanok és pillanatnyilag is rosszak. Egy Braille és egy sík printelő gép, két IBM számítógép, valamint egy elektromos lap-olvasó a hozzávaló RECOGNITA programmal áll a nyomda rendelkezésére a munka megkönnyebbítésére.

A kiadványok egy része számítógépen készül, s ezek kéziratai floppy lemezen kerülnek a nyomdába. A baj ott kezdődik, hogy a sokszorosítás még mindig manuálisan történik, mivel a különböző műszaki problémák következtében a rotációs gép átalakítása a mai napig nem történt meg. Két éven keresztül komoly erőfeszítések történtek a sikeres átalakítás érdekében, de végzetes félreértések és tévedések miatt a probléma ma is él. Amennyiben végképp nem találnak megoldást, úgy a gyártótól ... kell vásárolni. Mindez természetesen komoly kiadást fog jelenteni a szövetségnek.

A kiadványok megjelenéséről Gubuznai Imre elmondta, hogy ebben az évben komoly késedelmek nem voltak. A gyógy-

masszörök folyóirata esetében azonban az első szám kézirata is megkészt, a másodikat pedig a mai napig sem adták le a nyomdának. A pontírású kiadványok, még a rádió és tv újságot is beleértve, előfizetések száma meglehetősen nagy mértékben csökkent.

Az elmúlt esztendőben több szépirodalmi mű is megjelent Braille-írásban. Kiseb példányban több beszámoló, meghívó és értesítő is készült a nyomdában. A választási szabályzat két kiadást is megért az év során. Megjelent a szórakoztató zenészek vizsgaanyaga, a zongoraiskola első és második kötete, a szavalóverseny anyaga, valamint Farkashalmi Gyula átdolgozásában a háromkötetes angol nyelvkönyv, az angol rövidírás, egy mesekönyv, stb. Az év érdekessége volt, hogy elkészült a gyógymasszörök tankönyve teljes egészében számítógépes feldolgozással, mindenféle látó segítség nélkül. Gubuznai Imre megjegyezte, hogy egyébként ez a jövő útja.

A beszámolót követően kérdések hangzottak el és többek között az a javaslat is, hogy a kisiskolások és a felnőttkori látás-sérültek számára, akik még kezdő Braille-olvasóknak számítanak, készül kiadványok teljes írással íródjanak.

Ezután dr. Kiss László a Fegyelmi Bizottság vezetője kapott szót, aki beszámolt a Rithnovszky János által a MGVYOSZ-hoz benyújtott erkölcsi rehabilitáció és anyagi kárpótlás kérelmében lefolytatott vizsgálatról.

A vizsgálat megtörtént és a Fegyelmi Bizottság javaslata alapján az Országos Elnökség a következő határozatot hozta:

A Rithnovszky János ellen 1957-ben hozott fegyelmi határozatot, miszerint kizárták a szövetség tagságából, a MGVYOSZ

Országos Elnöksége érvényteleníti és ezzel a teljes erkölcsi rehabilitációt megadja. Az anyagi kárpótlásra azonban a szövetségnek nincsen lehetősége.

Következtek a bejelentések:

- Konferenciát rendeznek Stockholmban a látássérült nők helyzetére vonatkozóan 1993. február 19—21-e között. Flamik Mária és Hoffmann Rita képviselik szövetségünket.
- A megalakuló Tandem Kerékpár Szakosztály telephelye a szövetség címén lesz nyilvántartva.
- Befejeződött a Hungária körúton lévő Szociális otthon rekonstrukciója.
- A Tradework Kft. egy ajánlattal kereszte meg a szövetséget, miszerint olyan ügynevezett cégkártyával ajándékozzák meg a szövetséget, amellyel a Kft-vel szerződött üzletekben olcsóbban vásárolhatnak. Rajtunk kívül a Vakok Intézete, a Vakok Általános Iskolája és a mozgássérültek kaptak ilyen kártyát.
- A Társadalombiztosítási Főigazgatóságtól 2.025.000 forintot kapunk a vak emberek segédeszközeire való támogatásként. Az összeg egy része pályázatként kerül meghirdetésre.
- A megválasztásra nem került korábbi titkárok munkájuk elismeréseként jutalomban részesülnek az adományszámláról.
- 1993-ban a szövetség megalakulásának 75. évfordulóját ünnepeljük, melynek tiszteletére egy érmet csináltatunk. Az érem a társadalom felé kíván jelkép lenni.
- Részt vettünk a Budapesti Gyengénlátók Általános Iskolája megalakulásának 10. évfordulóján. A Kovács Csongor Gyengénlátó Gyermekéért Ala-

pítványnak a szövetség kuratóriumi tagja lett.

A tanácskozás az ünnepi jókívánságokkal és az elnöki zárszóval fejeződött be.

Mellékletek

I. A Kulturális Bizottság beszámolója

E bizottságot még az akkori Központi Elnökség választotta meg 1988. május 12-i ülésén.

A bizottság összetétele a megválasztáskor: vezetője Lak István tanár; tagjai: Licskai István gyögmasször, Németh Tamás zenetanár, Pálffy Lászlóné a MVGYOSZ Studiójának és Kulturális Osztályának vezetője, Temmel Márta tanár 1989 őszéig, akinek helyét kiválása után nem töltöttük be. Továbbá tagja még a bizottságnak a szövetség mindenkori Braille-könyvtárosa és kulturális előadója.

Az átalakulások időszakában a személyi változások nálunk sem maradtak el. Az eltelt időszakban a Braille-könyvtárosok és a kulturális előadók személye gyakran változott. Jelenleg egyik posztot sem tölti be senki. A gyakori változások e két területen gondot okoztak.

A Kulturális Bizottság együttműködik a Kulturális Osztállyal. Az időszak első éveiben az együttműködés nem volt megfelelő, talán a gyakori személyi változások, illetve a mi részünkről nem mindig megadott segítség következtében. Úgy ítéljük meg (és a tények is bizonyítják), hogy 1990 óta a két testület mindenben segíti egymást.

A Kulturális Bizottság rendszeresen ülésezik, átlag évente háromszor. Az évről évre ismétlődő rendezvényekkel (szavaló-

6

verseny, zenei vetélkedő) kapcsolatos feladatokkal foglalkoztunk üléseinkben.

Rendszeresen tartunk könyvkijelölést a Braille és a hangoskönyvtárak részére.

Segítjük a különböző együttesek műsorainak szervezését, a nagyobb megyei kulturális rendezvények egyeztetését. Az esztendő első ülésén az év folyamán tervezett rendezvények előkészítése, szervezése és a feladatok elosztása történik meg.

A második ülésen a lezajlott rendezvények tapasztalatainak összegzése, értékelése és az év további rendezvényeinek szervezése történik meg. Emellett a könyvek kijelölése a könyvtárak részére az Ünnepi Könyvhét ajánlatainak és az olvasók igényeinek figyelembevételével. Ezen az ülésen történik a Braille-írás-olvasás verseny előkészítése is.

A harmadik ülés feladata a könyvkijelölés a Téli Könyvvásár könyveinek felhasználásával. Emellett sor kerül az esztendő folyamán lezajlott kulturális rendezvények értékelésére is, valamint a következő évi szavalóverseny előkészítésére.

Az országos jellegű rendezvények szervezését és lebonyolítását közösen végezzük a Kulturális Osztállyal. Együtműködünk a Budapest és Pest megyei szervezet Kulturális Bizottságával is. Figyelemmel kísérjük, s ha lehet segítjük a különböző szakosztályok programjainak szervezését. Hasonló a helyzet a szövetség különböző együtteseinek rendezvényét illetően is.

A jövőben a megyéknek is képviselőt kell kapniuk a bizottságban. Évente legalább egyszer találkozót kell szervezni a megyei kultúrosok részére.

Az eltelt időszak jelentősebb kulturális rendezvényei:

A Szolnok megyei szervezeten belül működő „Segítő kezek klubja” 1989. április 28—30-a között Országos Módszertani Klubtalálkozót szervezett.

1989. december 3-án Budapesten egy nagyobb szabású kulturális rendezvényre került sor néhány megye részvételével.

1990. április 6—8-án a „Borsodi Randevű” elnevezésű programra került sor, ahol a különböző megyékből több mint nyolcvan személy vett részt.

A Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar megyék és dr. Baranyiné Miks Mária, valamint Rózsa Dezső által kezdeményezett országos műveltségi játék „...hogy súlya legyen a szónak” címmel már három éve egyre nagyobb sikerrel zajlik.

A legtöbb megyében tartanak a különböző alkalmakhoz kapcsolódó kulturális rendezvényeket, klubfoglalkozásokat és vetélkedőket.

Budapesti szervezetünkben többek között találkozót szerveztünk dr. Balogh János akadémikussal, Csoóri Sándor költővel, Konrád György íróval. De voltak találkozók politikusokkal, gazdasági szakemberekkel is.

Az elmúlt időszak jelentősebb kulturális eseményei közé tartozik az 1990. október 21-i irodalmi délután, ahol vak szerzők részvételével, sorstárs előadók közreműködésével egy nagyon szép és sikeres irodalmi délután zajlott le. Ezt követte az 1991. január 15-i „Társalgó” c. rádióműsor, ahol vak szerzők és a szövetség bemutatására került sor. E műsor elkészítésében jelentős segítséget adhatott a bizottság vezetője. A műsorral egyidőben elkezdődött a vak szerzők verseinek, novelláinak összegyűjtése egy tervezett antológiához.

A gyűjtőmunkát dr. Baranyiné Miks Mária, Lak István és Rózsa Dezső végezte. Csaknem másfél év múltával pedig elkészült az „Óda a fényhez” c. vak és gyengénlátó szerzők antológiája. Hazánkban ez az első, ilyen jellegű munka.

Az 1992. év egyik kiemelkedő rendezvénye volt a november 21—22-i országos kulturális találkozó, amelyen tizenkét megyei szervezettől vettek részt együttesek és egyének.

A bizottság negatív eredményként könyvelte el a Braille-írás rövidírási rendszerének kibővítésére tett kísérletét.

A Braille-könyvtár és az olvasók kapcsolatáról rendeztünk egy kerekasztal konferenciát, amely azonban a teljes érdektelenségbe fulladt. Ugyancsak az érdeklődés hiánya mellett zajlott le az 1991 őszi Braille-rejtvény játék is.

A megszüntetett Oktatási Bizottság feladatainak egy részét az elnökség a Kulturális Bizottságra bízta, azonban ezeket csak a Rehabilitációs és a Kulturális Osztály tudja ellátni.

A Kulturális Bizottság a gyakori változások okozta nehézségek ellenére igyekezett tőle telhetően dolgozni. A jövőben fontos feladatának tartja a minden téren való együttműködést a Kulturális Osztállyal. Emellett nagyobb együttműködésre kell törekednie a különböző együttesekkel, klubokkal, szakosztályokkal, s főként a Vakok Ifjúsági Klubjával.

A bizottság javasolja:

- az Óda a fényhez c. verskötet jelenjen meg Braille-írásban és kazettán is,
- meg kell teremteni a Vakok Világa c. lap hangos változatának előkészítési munkálatait.

II. Beszámoló a Vakok Világa c. folyóirat Szerkesztő Bizottságának 1989. január 1-től végzett munkájáról

A folyóirat három fő munkatársa: Bartha Zsuzsanna szerkesztő, Kas László olvasó szerkesztő és Lak István szakmai szerkesztő.

1989. januárjában nagyon megnehezítette a munkát, hogy az előző szerkesztő nem volt hajlandó semmiféle együttműködésre, s így szinte a nulláról kellett elindulni. Miután sikerült összegyűjteni azoknak a nevét, címét és telefonszámát, akik rendszeresen (vagy olykor-olykor) küldtek be cikkeket a laphoz, megkerestük őket. Tájékoztatást kaptak a lap szerkesztésének új koncepcióiról. Ennek lényege, amely a mai napig is érvényben van kisebb módosításokkal, a következő:

A Vakok Világa c. folyóirat a MGVYOSZ hivatalos sajtóorgánuma, amely pontírásban havonta kétszer, síkírásban pedig egyszer jelenik meg. Legfőbb feladata tájékoztatást adni az olvasóknak az egyesület életében lezajló eseményekről. Ennek érdekében történt például az, hogy az elnökségi tudósítások mindig a hónap első pontírású számába kerülnek, hogy minél aktuálisabban informálják az olvasókat. Az egyesületi élet hírei igen sok mindent felölelnek (külföldi tanulmányutakról szóló beszámolókat, a megyék, a különféle bizottságok és szakosztályok, klubok, stb. rendezvényeiről szóló tudósításokat; látásérült emberek portréit). Az elmúlt időszakban ennek a feladatnak sikerült eleget tennünk több-kevesebb sikerrel. Ugyanis feltétlenül hangsúlyozni kívánjuk, hogy nagyon kevés jó tollú vak ember veszi a

8

fáradtságot és küld cikkeket. Ígérettel sokszor elhalmoztak bennünket, de a valóság mást mutat. A megyei tudósítókat többször kértük, hogy cikkeiket időben, ne egy-két hónappal a rendezvény után, küldjék be. Kénytelenek voltunk a lap aktualitása érdekében azokat az írásokat kihagyni, amelyek nagyon megkésetten érkeztek meg hozzánk.

Sok munkát jelent a bizottságnak az is, hogy igen sokan rosszul megfogalmazott, bőlére eresztett cikkeket küldenek. Mindössze néhány megye küld rendszeresen tájékoztatást a náluk folyó munkáról. Éppen ezért nagyon jó célt szolgál, hogy az egyes megyéknek az Országos Elnökség előtti beszámoltatása a lapban is nyilvánosságot kap.

Az egyesületi élet hírei mellett rendszeresen, mintegy „tükröt” állítjuk az olvasók elé a Sajtófigyelőt és a Kitekintőt. Olyan írásokat veszünk át a síkírású lapokból, amelyek életünkkel, gondjainkkal, sikereinkkel foglalkoznak, valamint olyan területekkel, amely nagyon közletről érintik a látássérülteket. Igyekeztünk mindig aktuálisan lépést tartani azokkal a jogszabályi változásokkal, amelyek a vakokra és gyengénlátókra vonatkoznak.

Sokszor jelentettünk meg az egészség védelméről szóló írásokat. Ebbe beletartoznak az orvostudomány különféle eredményeiről szóló híradások (a szemészet kiemelten), valamint különféle természetgyógyászati tanácsok.

Sokszor jelentettünk meg az egészség védelméről szóló írásokat. Ebbe beletartoznak az orvostudomány különféle eredményeiről szóló híradások (a szemészet kiemelten), valamint különféle természetgyógyászati tanácsok.

A látássérült emberek sporteredményeiről is mindenkor hírt adtunk.

Ugyancsak rendszeresen megtalálhatók a lapban a külföldi vakügyi folyóiratokból átvett és lefordított anyagok. Termé-

szetesen elsősorban olyan írásokat igyekszünk kiválasztani, amelyek közérdeklődésre tarthatnak számot.

Amennyiben a lap terjedelme megengedi, úgy egyrészt helyt adunk vak költők és szerzők műveinek, könyvrecenzióknak, másrészt olyan a közművelődést szolgáló írásoknak, amelyekhez a látássérült ember nehezebben férhet hozzá (ilyenek pl. a történeti jellegű cikkek, az évfordulók nyomában megjelenő megemlékezések).

A zenei rovat igyekszik minden vakügyi zenei rendezvényről beszámolni, s emellett a jeles muzsikuskok évfordulóiról is.

A lap színesítéseként még kötésmintákat, ételrecepteket, s az idén horoszkópot is közreadtunk.

Nagyon fontos részt képeznek a lapban a közlemények, meghívók és felhívások. Sikerült elérni, hogy soha nem jelennek meg aktualitásukat vesztett ilyen jellegű anyagok sem a pont, sem a síkírású számokban.

Sokszor gondot jelent (mivel folyóiratról van szó), hogy nem kapjuk meg időben a közleményeket és kénytelenek vagyunk kihagyni őket (lásd vásárlási akciók).

Szeretnénk feltétlenül kihangsúlyozni, hogy tisztában vagyunk azzal, hogy a Vakok Világa c. folyóirat a látássérültek társadalmán belül reflektorfényben áll. Sokféle elvárásnak kell megfelelnie. Az anyagi lehetőségek hiányában jelenleg az MVGYOSZ ezzel az egy hivatalos folyóirattal rendelkezik, s így az egyesületi életre vonatkozó híryanagok és az összes többi, „magazin jellegű” írás egy lapban jelenik meg. Ennek köszönhetően (véleményünk szerint) a nagyon heterogén olvasói tábor minden elvárásának nehéz megfelelni.

Hozzá kell még azt is tenni, hogy a szó szoros értelmében ez nem egy „igazi”

szerkesztőség, ahol „tisztos” fizetésért dolgoznak a cikkírók. Igaz ugyan, hogy mindent a jó szándék, a vakügy iránt érzett elkötelezettség vezérel, de arra nem nyílik lehetősége a szerkesztőnek, hogy válogasson az írások közül, s ha pedig alkalmatlanok a közlésre, akkor minden esetben visszaküldje, vagy a szerzővel átírassa.

A nyomdával való kapcsolat

A folyóirat 1991. decembere óta számítógéppel készül. A számítógépre történő áttérés zökkenőmentesen lebonyolódott, annak ellenére, hogy mind a szerkesztőnek, mind pedig a felolvasónak teljesen új területet jelentett. Ezúton is köszönet illeti Fehér István sorstársat, aki nagyon sokat segített, és segít, abban, hogy a számítógépes ismeretekkel minél alaposabban megismerkedjen a lap két említett munkatársa. Ma már a kéziratok lemezen (plusz kinyomtatva) kerülnek leadásra a nyomdákhöz. Minden kéziratot átfuttatunk a „Helyes-e” helyesírásellenőrző programon.

A pontírású számok leadásának határideje minden hónap 5-e és 15-e. Nagyon ritka kivétellel sikerült mindig tartanunk ezeket a határidőket.

A síkírású szám leadásának határideje minden hónap 10-e. A kéziratot a Ventura kiadványszerkesztőhöz konvertálva és kinyomtatva, valamint fényképekkel megszerkesztve adjuk le a síkírású nyomdának.

Az idei évtől úgy tűnik, hogy megszűnt az előfizetések körüli gond. Sokkal kevesebb ilyen jellegű reklamációt kaptunk.

Az elmúlt időszak során Budapesten (kétszer), Békéscsabán és Egerben rendeztünk szerkesztőségi-olvasói találkozót. Az 1989. őszén Budapesten tartott találkozóra meghívtuk az ország minden részéről azo-

kat, akik rendszeresen írásokkal jelentkeznek a lapnál. Sajnos nagyon kevesen jöttek el. Ugyanez mondható el a második budapesti találkozóról is. A békéscsabai és az egri találkozó igen sikeresnek mondható. Mindegyik összejövetelen, sőt az éves taggyűléseken és az országos küldöttközgyűlésen is, elismeréssel szóltak arról, hogy a lap színvonala sokat javult, s emellett jónéhány ötlettel, javaslattal is éltek. A jövőben is feltétlenül szükség van ezekre a rendszeres találkozókra.

Sajnos szomorúan kell megállapítanunk, hogy a „Levelezői rovat” csaknem teljesen megszűnt. Korábban még elég szép számban kaptunk észrevételeket, nemegyszer még dicséretet is, melyekkel nagymértékben segítették munkánkat.

A fentiekben elmondottakkal tudjuk röviden érzékeltetni az eltelt időszakban végzett munkát, amit Önöknek személyesen is volt alkalmuk megtapasztalni a lap hasábjain keresztül. ● ● ●

Dr. Józsné dr. Pápai Ilona

20 éves a debreceni gyengénlátók intézete

„Fény vagy te is, lobogj hát,
Melegíts és égess,
Hinned kell, hogy a világ
Teveled is ékes.”

(Tóth Árpád)

1992. szeptember 24–25-én ünnepeltük intézetünk alapításának 20-ik évfordulóját. A végzett munkát dr. Szekeres Antal, a Hajdú-Bihar megyei Önkormányzati Közgyűlés elnöke méltatta, de reprezentál-

10

ta tanulóinak műsora is. „Az iskola elsősorban az emberség műhelye legyen” címmel a végzett és jelenlegi tanítványok előadása élményt jelentett mindannyiunknak. (Rendező: Hárnyé Papp Gizella). Szél Viola tanár, volt növendékünk és a mostani tanítványaink képzőművészeti kiállítással gazdagították a rendezvényt.

Kerekasztal-beszélgetésen a végzett diákok a pályára való felkészítésről, a társadalmi beilleszkedésről mondták el véleményüket. (Vezette: Kincses Gyula ny. igazgató). Szeretettel beszéltek az iskoláról. *„Mint egy nagy család, olyan volt az egész”* (M.I.)

Megköszönték a sok segítséget, a színes élményeket, a pedagógusok tehetséggonozó munkáját, egyéni törődését. Többen hangsúlyozták az önállóságra való nevelés fontosságát. A sorstársaknak üzenik: *„Legalább azokat a skatulyákat győzzük le, melyek objektíven nincsenek kimondva!”* (S.I.)

Azt is próbálják meg, amiről úgy látszik, lehetetlen (S.A.)

Szakmai tanácskozással folytatódott a rendezvény három témakörben.

I. A gyógypedagógia helye a közoktatásban

Dr. Mikecz Pálné, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium főelőadója az új közoktatási törvénytervezet és a készülő NAT gyógypedagógiai vonatkozásairól szólt. Minden gyerek fejleszhető, egy sem lesz tankötelezettség alól felmentve. A gyógypedagógus szükség szerint ad segítséget, hogy a gyerek elérhesse azt a fejlettségi szintet, melyre képes. A hagyományos intézményeket meg kívánják tartani; rész-

ben az ott tanulók nevelését-oktatását végzik, másrészt bázisintézményként is működnének az integráció előrehaladásával. A NAT-on belül külön helye lesz a gyógypedagógiai intézmények műveltségterületeinek, követelményeinek.

Dr. Csocsánné Horváth Emmy, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola docense a tiflopedagógia-szakos hallgatók felkészítéséről és a gyógypedagógusok posztgraduális képzéséről tartott előadást. Mottó: A szakterület figyelmét felhívni arra, hogy maguknak képeznek szakembereket. Jelezni kell a különböző fórumokon, hogy vegyék figyelembe az igényeket. A főiskola megújulási szándékot mutat; több szakterületre kell képezni, hogy a határesetek is beleférjenek. A posztgraduális képzés szakirányon belül, korosztályhoz kötötten lesz.

Paraszky Sára, a budapesti gyengénlátók iskolájának tanára az integráltan tanuló gyengénlátók segítségének módjait ismertette. Helyes döntés akkor hozható, ha korán megismerik a gyereket, megteremtik a személyi és tárgyi feltételeket. Fontos kérdés, hogy képes-e a kellő fogadásra az integráló iskola, megfelelő-e a pedagógus személye. Jó módszer a pedagógusok meghívása és konzultációja a bázisiskolában.

Szakács Zsuzsanna, a debreceni iskola utazótanára és dr. Emődy Judit, intézetünk szemészorvosa előadásában a pedagógusok és a szemész együttműködéséről hallottunk. A pedagógus legyen tisztában a szemészeti állapottal, a követelményekkel, illetve a tennivalókkal. A szemész a vizsgálatok és a rendszeres óralátogatások tapasztalatai alapján konkrét tanácsokat ad. A beiskolázásról, az iskolaelőkészítésről és a széleskörű kapcsolatrendszeréről is áttekintést adtak.

II. A látássérülés egészségügyi vonatkozásai

Dr. Török Magdolna, a Dr. Kenézy Gyula Kórház és Rendelőintézet főorvosa a gyermekkorban előforduló kataraktákról és ezek jelentőségéről szolt. Jelentős a szúrás, az idejében végzett műtét és a posztoperatív munka. Ez utóbbi csakis az orvos, a pedagógus és a szülők együttműködésével lehet eredményes. Sajnálatos, hogy nő a katarakták száma a gyerekeknél ütés, szúrás stb. hatásaként.

Dr. Hidas Vanda, a DOTE tanársegédje a Leber-szindróma jellemzőit ismertette. Társuló tünetként a mentális retardációt említette. Iskolánkban 23 gyerekből három „leberes” volt, közülük egy sem volt értelmileg elmaradott (mentálisan retardált). Ez szerinte a pedagógusok és a szemész együttes munkáját dicséri.

Dr. Papp Zoltán, a Debreceni Szakorvosi Rendelőintézet főorvosa és dr. Emódy Judit szemészorvos az albinizmus jellemzőit mutatta be. A debreceni 153 gyengénlátó között 14 albínót találtak. Mindegyik gyereknél észleltek nystagmust (Szemgolyó kétirányú ritmikus rezgése). Laboratóriumi vizsgálatokat is végeztek a DOTE Klinikai Kémiai Intézetében. Javasolják az albínó gyerekeknél a haemostasis (vérpangás, vérzéscsillapítás) vizsgálatok elvégzését; a thrombocyta (vérlemezske) funkciók zavarok enyhe vérzékenységi hajlamot jelentenek, de bizonyos beavatkozásnál (pl. foghúzás vagy műtét) súlyos vérzéses komplikációt eredményezhetnek.

Edmund Posch, a ZEISS-művek munkatársa a helyes diagnózisról és a látásjavító segédeszközökről szolt. Hangsúlyozta a korai felismerés és a látáskorrekció fon-

tosságát. A jól megválasztott és elkészített szemüveg a gyengénlátók legfontosabb segédeszköze.

III. Társadalmi beilleszkedés

Erhartné dr. Molnár Katalin, a MVGYOSZ főtársa a szövetség társadalmi beilleszkedést segítő tevékenységét taglalta. Mindig kétoldalú a megsegítés. Fontos, hogy a gyerek találja meg a szövetséget, ők kezet nyújtanak. Segítik a beiskolázást; a középiskolások kazettán kapják meg a tananyagot díjmentesen, tanfolyamokat szerveznek, segédeszközöket adnak, stb. A fiatalokban legyen bizonyítási, kapcsolódási kényszer; ennek fontosságát kiemelten hangsúlyozta.

Tácsi László, Temes megyei főfelügyelő, Szombati József, temesvári igazgató, Olajos Györgyné, budapesti igazgatóhelyettes és e cikk írója előadásukban a végzett gyengénlátó tanulók életútjáról szoltak, ki-ki a saját iskolájában végzett felmérések, beszélgetések tapasztalatai alapján. Megfogalmazódott az iskolák nagyobb felelőssége, különösen az önállóságra való nevelésben. A gyengénlátók által választható szakmák, munkakörök száma igen csekély, keresni kell az egyéni mérlegelési lehetőség biztosítását a pályaalkalmasság megállapítása során. Meg kell találni azokat a lehetőségeket, területeket, ahol a gyengénlátók bizonyítani tudnak; mindez az ő akaratukon is múlik.

Ezúton is köszönet illeti az előadókat és mindazokat, akik hozzászólásukkal, illetve jelenlétükkel megtisztelték rendezvényeinket.

Todola Mihályné írásai nyomán:

Békés megyei hírek

1. "Játsszunk együtt"

Békéscsabán a Megyei Könyvtárban 1992. december 5-én a MGVYOSZ Békés megyei szervezete kulturális vetélkedőt szervezett tagjainak „Játsszunk együtt” címmel.

Összesen kilenc, 3-3 fős csapat vett részt a játékban. A megyeszékhelytől a legtávolabb eső településekről is (Méhkeréktől Battonyáig, Tótkomlóstól Dévaványáig) eljöttek a tagtársak.

A megyei szervezet elnöksége nagy igyekezettel készült, közösen állították össze a kérdéseket a sport, a zene, az irodalom, a történelem területeiről. A játékosok nagyon ügyesen válaszoltak a kérdésekre és oldották meg az ügyességi feladatokat. A játékvezető tisztjét Lévai József, a megyei szervezet titkára töltötte be. A zsüriben pedig Petrics Jánosné elnök, Gajka Olga, Nagy Istvánné, Török Imre és Vad Zsigmond foglaltak helyet.

A vetélkedő közel négy órán keresztül tartott. A szünetben a jelenlévőknek módjuk nyílt a találkozásra, a beszélgetésre, az ismerkedésre. Mindez nagy örömet jelent a megyei szervezet vezetőségének, hiszen az ilyen vetélkedők célja az, hogy minél többen eljöjjenek és megismerkedjenek.

A zsüri az első három helyezettet díjazta:

I. Mucsi Istvánné (Békés), Sebők Jánosné (Tótkomlós), Oláh Jánosné (Méhkerék). II. Hegyesi Sándorné (Szeghalom), Domján Károly (Dévaványa), Vad Tibor (Dévaványa). III. Horváth Imréné (Battonya), Juhász Jánosné (Mezőhegyes), Talpai Lajos (Végegyháza).

Mindhárom győztes csapat vásárlási utalványokat nyert. Ugyanakkor a többi csapat játékosai is kisebb ajándékokban, illetve megvendégelésben részesültek.

Mindenkit köszönet illet a részvételért, a Megyei Könyvtárat pedig az ingyenesen rendelkezésre bocsátott teremért.

2. A szeretet ünnepe Békéscsabán

1992. december 20-án kicsinyek és nagyok gyülekeztek a Békés Megyei Szervezet Székházának kultúrtermében, mely teljesen megtelt. Elnökségünk karácsonyi ünnepséget rendezett vak szülők gyermekei és vak gyermekek részére.

A feldíszített karácsonyfa mellett Lévai József titkár nyitotta meg a bensőséges hangulatú ünnepet. Megyei szervezetünk kultúr csoportja karácsonyi dalokat énekelt, majd ehhez az alkalomhoz illő versek hangzottak el. A gyermekek közül is volt jelentkező versmondásra, majd megható módon közös éneklésbe kezdtek. A műsor után mindegyik gyermek karácsonyi ajándékcsomagot kapott; a közös dalolásban kiszáradt torkukat üdítővel öblítették le.

Petrici Jánosné elnök ezúton köszönte meg azon tagtársaknak a munkáját, akik tevékenyen, áldozatkészen vették ki részüket a vaküggyel kapcsolatos tennivalókból. Egy-egy ajándékutalvánnyal honorálták fáradozásaikat

Együtt voltunk boldogan, velünk örült mindenki. Sokáig megőrizzük emlékeztünkben ezt a hangulatos összejevetelt.

Hidvéginé Nyúl Krisztina

Tájékoztató az Egyiptomi Rokkantak Szövetségéről

Egyiptomban az összlakosság 10 %-át teszi ki a fogyatékosok számára, ez körülbelül 5,8 millió főt jelent. A szövetség 1969-ben jött létre, s jelenleg mintegy kétszáz kisebb szövetséget tömörít. A fogyatékos emberek szociális gondozása a következő kategóriákban történik: értelmi fogyatékosok, vakok, testi fogyatékosok, siketek (és nagyothallók), szívbeteg (főként reumás szívbeteg), tuberkulózisból lábadozó betegek és családjaik, leprából lábadozó betegek és családjaik, daganatos betegségben szenvedők és családjaik, és a felsorolt kategóriák időskorú tagjait szolgáló intézmények.

A szövetség céljai:

- Szociálpolitikai és jóléti programok tervezése a fogyatékos emberek érdekében.
- Társadalmi tanulmányok és kutatások irányítása, az eredmények publikálása a tagság felé.
- A fogyatékosok életszínvonalának javítását szolgáló programok szervezése.
- A tagság számára tanfolyamok, képzés biztosítása.
- Együttműködés és tapasztalatcsere az állami szervekkel és intézményekkel, illetve más rokkantszervezetekkel.

Az egyes szövetségek különféle szolgáltatásokat biztosítanak tagjaiknak: fogyatékosok szociális rehabili-

tációs intézményei, értelmi fogyatékosok rehabilitációs központjai, pszichoterápiás központok, segédeszközöket gyártó cégek, fogyatékosok védett munkahelyei, fogyatékos gyermekek óvodái.

A szövetség jövőbeni célkitűzése, hogy létrehoz egy olyan szolgáltató központot, amely az alábbi területeket öleli fel:

- Műszaki és adminisztrációs központ.
- Kutatási és információs központ.
- Képzési és bemutató központ.
- Sportcentrum.
- Fordító, nyomdai és kiadói központ.
- Állandó kiállítás a tagság által gyártott termékekből.

A vakokról való gondoskodás

A vakokról Egyiptomban régóta önkéntes szervezetek gondoskodnak. A Vakok Ipari Iskolája a XVIII. század végén alakult meg Alexandriában, amelyet az Egyiptomi Vakok Szövetségének létrejötte követett a XIX. század elején. Jelenleg 20 olyan szervezet van, amely a vakok számára biztosít szolgáltatásokat. Ezenkívül működik még a Vakok Demonstrációs Központja, valamint az Al Noor Wal Amal Szövetség. A demonstrációs központ 1953-ban jött létre, mint Egyiptom és az arab országok regionális központja, amely mindenfajta szolgáltatást nyújt a vak embereknek a gyermek-

14

kortól kezdve. Többek között szociális munkásokat és a speciális oktatás számára tanárokat képez; Egyiptomban egyedül itt működik Braille-nyomda, mely könyveket és folyóiratokat nyomtat, valamint ellátja az isko-

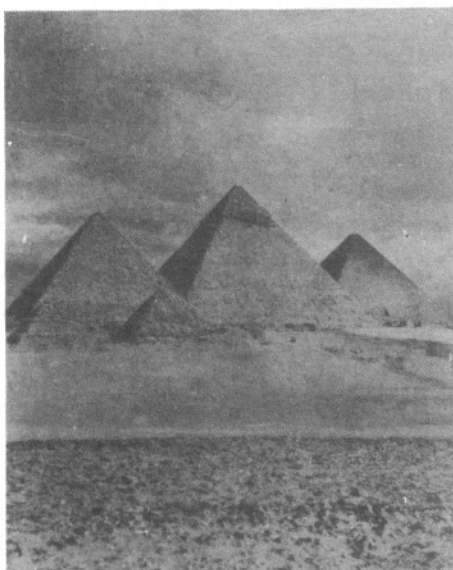
látat tankönyvekkel. Az Al Noor Wal Amal Szövetség 1954-ben alakult meg azzal a céllal, hogy a vak nők érdekeit képviselje. A rehabilitáció, a szakképzés, a pihenés, a sport és a szociális gondozás feladatait látja el. A világon elsőként itt alakult meg egy vakokból álló női zenekar. ● ● ●

Hidvéginé Nyúl Krisztina

Beszámoló a Vakok Világszövetsége (WBU) III. Közgyűléséről

A MGVOSZ Országos Elnökségének döntése és a WBU Alapszabályának értelmében szövetségünket a Vakok Világszövetsége III. Közgyűlésén a két nemzeti küldött, Kuminka Györgyné elnök és Erhartné dr. Molnár Katalin főtítkárral, valamint kísérelőikkel, Hidvéginé Nyúl Krisztina és Bíró József képviselték.

A közgyűlésre 1992. november 1–7-e között Kairóban került sor.

A gizeh-i piramisok: Menkauré, Kephren és Kheops császárok síremlékei

Delegációnk november 1-én a kora hajnali órákban érkezett Kairóba. A repülőtérrel taxival mentünk a Semiramis Interkontinentál Szállodába, ahol nemcsak a szállásunk volt, hanem ott zajlott a konferencia is. A 28 emeletes szálloda Kairó központjában, a Nílus partján állt. Ezt a napot a delegációk megérkezésére szánták, így kihasználtuk a szabadidőt és felfedező útra indultunk, hogy Kairó nevezetességét megismerjük. Délelőtt bejártuk a régi és az új városrészt. Megdöbbentő volt a szegénység és a gazdagság szembeszökő ellentéte. Délután a közeli gizehi piramisokhoz látogattunk el, illetve a papyrusz- és szőnyeggyárat néztük meg.

Este a sétakocsikázás során Kairó éjszakai fényeiben gyönyörködhetünk.

Másnap, november 2-án kezdődött a komoly munka. 108 országból 500 küldött vett részt a tanácskozáson. Tíz órákor volt a konferencia hivatalos megnyitója, melyet jelenlétével megtisztelt Susan Mubarak asszony,

Egyiptom elnökének a felesége, valamint dr. Amal Osman úr, szociális és rehabilitációs miniszter. A délelőtt az üdvözlő beszédekkel telt, majd az elnök asszony ünnepélyesen megnyitotta a közgyűléssel egyidőben tartott segédeszköz-kiállítást.

Délután a főtitkári és a pénzügyi beszámoló hangzott el. Sajnálattal közölték, hogy a WBU jelentős tagdíj-emelésre kényszerül, és emellett kérték a tagországok lehetőség szerinti fokozott anyagi hozzájárulását a WBU működéséhez. Ezután a fejlődő országokat segítő Hilton-Perkins Alapítványról hallhattunk tájékoztatást. Fő feladata elsősorban nem a segítetés, hanem annak megszervezése a fejlett országokban, illetve a szakmai tanácsadás és együttműködés a problémák megoldásában.

Este a szállodában állófogadás volt a konferencia résztvevőinek tiszteletére.

November 3-án ismét tíz órakor kezdődött a közgyűlés. A Vak Nők Helyzetével Foglalkozó Bizottság és a Rehabilitációs Bizottság számolt be

munkájáról. Örömmel üdvözölték a konferencián nagy számban résztvevő női küldöttek jelenlétét. A Rehabilitációs Bizottság hangsúlyozta, hogy a tagországok szorgalmazzák saját országukon belül a látássérültek munkahelyeinek megtartását, illetve lehetőség szerint új munkaterületek felkutatását. Ezután egy rövid előadás hangzott el a harmadik világban élő látássérültek problémáiról, lehetőségeiről.

Délután a regionális bizottságok elnökei számoltak be tevékenységükről: Kelet-Ázsia/Csendes óceáni térség, Európa, Közép-Kelet, Észak-Amerika/Karibi térség, Afrika, Ázsia és Latin-Amerika.

November 4-én tíz órakor folytatódott a tanácskozás a Kulturális és a Louis Braille Bizottságok beszámolóival. Jelentős feladat Louis Braille szülőházának felújítása, illetve a múzeum gyűjteményének karbantartása, melyhez kérték a tagországok támogatását. Ezután kezdődött a tisztségviselők megválasztása. A Jelölő Bizottság ismertette javaslatait az elnök, a főtitkár, a pénztáros és az alelnök személyére. Csak az alelnökre volt több jelölt, így a névsorolvasás és a szavazócédulák kiosztása után a küldöttek az alelnököt titkosan, a többi tisztségviselőt egyszerű szótöbbséggel választották meg. A szavazatok alapján a WBU új elnöke David Blyth úr lett (Duncan Watson úr idős korára való tekintettel nem vállalta a jelölést), a főtitkár és a pénztáros maradt a régi, Pedro Zurita, illetve dr. Euclid Herie

A WBU elnöksége a Semiramis-szálló üléstermében

16

urak. Az alelnök dr. Rodolfo Cattani úr lett.

Délután a regionális bizottságok, illetve az új vezetőség ülésezett,

így a többi résztvevőnek szabad programja volt. Megragadtuk az alkalmat és elsétáltunk a közeli Egyiptom Múzeumba, ahol az ásatások során feltárt maradványokat állították ki a különböző dinasztiák szerint csoportosítva. A legszebb a Tutanhamon terem volt.

Este közös program keretében a Kairói Operaházba mentünk, ahol nyolc órától az „Al Noor Wal Amal” zenekar, mely egyiptomi vak hölgyekből áll, adott koncertet. Nagyon szép és megható élményben volt részünk.

November 5-én kilenc órakor kezdődött a tanácskozás. Délelőtt a Siket-Vakokkal Foglalkozó Bizottság beszámolóját hallgattuk meg. A bizottság felmérései alapján szomorúan állapítható meg, hogy a legtöbb országban növekszik a halmozottan sérültek, így

Tutanhamon fáraó és felesége

a siket-vakok száma is. Hangsúlyozták a szakemberképzés és a megelőző felvilágosító munka fontosságát. Ezután a Kutatási és Fejlesztési Bizottság beszámolója hangzott el. Elmondták, hogy a segédeszközök fejlesztésében egyre inkább a hangkijelzős megoldások kerülnek előtérbe, de felhívták a figyelmet arra is, hogy nem szabad elfeledkezni a Braille-kijelzés fontosságáról sem. Végezetül a Szabadidő Hasznos Eltöltésével Foglalkozó Bizottság adott tájékoztatást tevékenységéről. Örömmel számoltak be arról, hogy egyre több országban alakulnak ifjúsági klubok a látássérültek részére, amelyek különféle programok szervezésével segítik tagjaikat a szabadidő kellemes eltöltésében (csoportos színház- és múzeumlátogatások, kirándulások, ismeretterjesztő előadások).

Délután a Nemzetközi Rokkant Alapítványról hallhattunk egy előadást.

November 6-án, az utolsó napon ismét kilenc órakor kezdődött a közgyűlés. A WBU új elnöke mondott köszöntőt, ismertette terveit, elképzeléseit a jövőre nézve. Ezt követően a konferencia összegző értékelésére került sor: a költségvetés ismertetése az elkövetkezendő négy évre, a közgyűlés határozatainak elfogadása, végül a tanácskozás bezárása.

Este nyolc órától a Níluson egy emeletes hajón zajlott az ünnepélyes, zenés búcsúvacsora.

Másnap, november 7-én korán hajnalban indultunk haza. (A szerkesztőség megjegyzése: A konferencia határozatait lapunkban folyamatosan közöljük.)

Dr. Biró Imre

Grósz Emil harca a szembajok ellen

Grósz Emil (született 1865-ben) az újkori magyar orvostudomány egyik nemzetközileg elismert szemorvosa volt. Apjától, sőt nagyapjától örökölte ezt a hivatást. De nem csak szemorvos volt; lankadást nem ismerve hirdette a magyar orvosi kultúra szellemi és anyagi fejlődésének szükségességét. Már nagyapja, Grósz Frigyes is lelkesen küzdött egészségügyünk elmaradottsága ellen. Nagyváradon saját költségén olyan szemkórházat létesített, mely mind humánus, mind higiéniai vonatkozásban példaértékű volt Európaszerte. Éveken át levelekkel és javaslatokkal ostromolta a hatóságokat és a mecénás hajlandóságú arisztokratákat, hogy kórházához hasonló intézeteket alapítsanak „a Magyar- és Erdélyországban található szembajosok nagy száma miatt”. Ez az emberbaráti érzés és makacs szervezőerő hajtotta Grósz Emil apját is. Még meg sem száradt diplomáján a tinta, midőn a szabadságharcban az aldu-nai hadseregcsoport számára táborig szemkórházat létesített. Nem volt rest végigkilincselni a tehetősebb bácskai lakosságot célja elérése érdekében, unszolva őket, sokszor könyörögve hozzájuk, adományozásra serkentve őket.

Grósz Emil fia, Grósz István, (századunknak ugyancsak kiváló szemorvosa) őseihez hasonlóan jeles bajnok volt a szembajok elleni küzdelemben.

Talán a családi tradíciók tisztelete, vagy még inkább az öröklött hajlamok sarkallhatták Grósz Emilt, hogy szakmai képességeinek gyarapítása mellett szélesebb körű és egyetemesebb célok megvalósítására is törekedjék. 1888-ban lépett be a Schulek Vilmos által vezetett pesti egyetemi szemklinika kötelékébe. A klinikai karrier megfutását követően, tudományos és gyakorlati rátermettségének elismeréseként, Schulek halála után 1905-ben őt nevezték ki a pesti egyetem szemész-professzorává. Ebben a beosztásban tér és lehetőség nyílt számára, hogy terveit, szándékait valóra váltsa. Kezdetben csak a szemészet helyzetének megszilárdítására és kiépítésére fordítja energiáját. Kiharcolja, hogy az egyetemi oktatásban a szemészet ne legyen többé mellékes stúdium, hanem a főfárgyakkal (sebészet, szülészet, belgyógyászat) egyenrangúan kezeljék. Reorganizálja és korszerűsíti a korábban kiadott trachoma-törvényt. 1904-ben megalapítja a Magyar Szemorvosok Egyesületét (a mai Szemorvostársaságot) és rendszeressé teszi a tudományos üléseket. 1907-ben mint trachoma-kormánybiztos kivívja, hogy a belügyi kormányzat egy Illés-utcai nagy bérházat szemkórházzá alakíttasson a trachomás betegek gyógyítására és a trachoma-kutatás céljaira. 1908-ban tető alá hozza a Mária-utcai szemklinikát, korának legszebb és legcélszerűbb épületét. Ezen túlmenően, szerte az országban létesítette a szemészeti kórházakat és a

18

szemészeti osztályokat, ílymódon négy-szeresére emelve a szemészeti ágyak számát. Az 1910 körüli

években kiváló szakemberek közreműködésével kiadja „A szemészet kézikönyve” három vaskos kötetét. Emellett erős kézzel és mindent látó szemmel irányítja klinikájának munkálatait. Évente műtétek ezreit végzi; szakorvosokat nevel, s tanítványait (akik közül nem egy a szemészet legjobb művelőinek sorába emelkedik), szünet nélküli klinikai és tudományos munkára ösztönzi. Működése a szemészetnek és a szemészeknek hazánkban addig nem ismert jelentőséget és rangot biztosít.

Grósz Emil azonban sokkal mélyebbre ható és átfogóbb tekintetű reformer volt, hogyszem tervei és dinamizmusa csupán egy orvosi szakma kiépítését célozták volna. Természetesen a szemészet állott szívéhez legközelebb; annak hiányosságait, szükségleteit, annak anyagi és személyi viszonyait ismerte a legalaposabban. Ám a magyar szemészet európai rangra emelése csak egy része volt orvosi-közéleti koncepcióinak. Élete egyik főműve az Üllői-úti modern klinikai épületegyüttes mai formájú felépítésének kiharcolása. Kötetekre menő azon írásos dokumentumok és beadványok száma, melyek a telep számára kijelölt fűvészkert megszerzését, az egyetemi hatóságok meggyőzését, a pénztedezet költségvetési beállítását, a tervdokumentációk jóváhagyását, kivitelezésük meggyorsítását célozták. Az egész magyar orvostudo-

mánynak és orvosképzésnek akart modern irányítóközpontot teremteni. Ezzel párhuzamosan, a korszerű orvosképzés logikus folytatásaképpen alkotta meg az orvosok továbbképzésének szervezetét. 1911-ben megalapította, s 28 éven át egymaga szerkesztette a legszínvonalasabb magyar szaklapot, az Orvosképzés című folyóiratot. De nem volt olyan közegészségügyi vagy orvostudományi kezdeményezés, olyan egyetem-alapítási terv, tanszékszervezés, kórházépítés, nemzetközi együttműködési akció (különösen az első világháború előtti időkben), melyeknek indítékában és előkészítésében ötletekkel, tanácsokkal és munkával elsőként ki ne vette volna részét. Nem szereplési vágy ösztönözte (miként azzal az egyéniséggel félreismerők sokszor megvádolták) hanem maga a munka! Nem a közéleti működés címei és kitüntetései vonzották, hanem a szükségletek és realitások, a megvalósítandó és megvalósítható feladatok, melyekért dolgozni, érvelni és küzdeni érdemes. Sohasem épített légvárakat. Fantáziája mindig a lehetőségekhez és az adott körülményekhez igazodott, ám ha elképzeléseit kivitelezhetőknak ítélte, akkor emberfeletti következetességgel és akaratereővel tört célja felé. Beutazta az egész kultúrvilágot, ismerte a nemzetközi tudományos élet minden rezdülését, otthon volt minden külhoni akadémián és egyetemen. Az 1930-ban alakult Nemzetközi Trachomaellenes Szervezet (Organisation Internationale de la lutte contre le Trachoma) őt választotta első elnökévé. S amire a legbüszkébb volt:

1932-ben a lyoni egyetem díszdoktorainak sorába avatta! De a cél, ami felé tört, ami nagyapját és apját is ihlette, csak az volt: harcolni a szem bajok ellen, emelni a magyar közegészségügy és orvostudomány színvóját, együtt menetelni a haladás útján a nagy kultúrnemzetek fiaival.

A hatvanas években egy kis könyvben (Egy klinika nem halhat meg) megpróbáltam fölvezetni Grósz Emil életének, egyéniségének e cikkben nem részletezett szemorvosi tevékenységének és klinikájának sajátos koloritját, s rámutattam azokra a hivatalos túsúrásokra és mellőzésekre, melyekkel élete alkonyát megkeserítették. A két háború között berendezkedett, s idővel mind szélsőségesebb irányba tolódott reakció semmibe vette két emberöltőnyi építő munkáját. Elfelejtették, hogy az ő tekintélye és közbenjárása szerzett

külföldi támogatást tudományos intézeteink számára. Korányi Sándorral együtt kurtán-furcsán nyugdíjba küldték, iskoláját szétugrasztották. Az Orvosképző Központi Bizottságból és az Orvostovábbképzés c. szaklap szerkesztői székéből menesztették; még a nevét is levették az általa alapított folyóirat címlapjáról.

De aki életét egy eszme szolgálatának szentelte, azt nem lehet attól az eszmétől eltántorítani! Grósz Emil minden mellőzés ellenére halála percéig (1941-ig) hű maradt ideáihoz. Utolsó éveiben is, amikor már szíriának zúgtak és óvóhelyeket építettek, mintha nem akart volna tudomást venni a körülötte megtébolyult világról, töretlenül folytatta harcát a magyar szemészet és a magyar orvosi kutatások támogatása érdekében.

Farsangi ínycséség

Minden kedves olvasónak jó étvágyat kívánunk az alábbi recept szerint elkészítendő túrófánkhoz.

Hozzávalók: 25 dkg túró, egy pohár tejföl, két tojás, 20 dkg liszt, fél csomag sütőpor, kevés só.

A túró, a tejfölt és a tojásokat habosra felferjük.

Hozzáadjuk a 20 dkg lisztet, a sütőport, a sót és jól összekeverjük. Kiszaggatjuk és bő olajban kisütjük. A tetejét vaníliás cukorral meghintjük.

(A receptet Szórádiné Fehér Piroska küldte szerkesztőségünknek.)

Szemelvények nemzetközi vakügyi folyóiratokból

Dr. med. Hauenstein: A háziállatok szerepe az időskorúak életében

(Az Unser Schaffen c. osztrák testvérlapból fordította: Kas László)

A Saar-vidéki Mettlachban 1988 októberében gondozóotthont létesítettek gerontológiailag gondozásra szorulóknak részére. Ebben az otthonban 60 ágyat tartanak fenn kizárólag időskori rehabilitációra szorulóknak részére; húsz ágyat azok számára, akik hosszantartó kezelésre szorulnak, 24 egyágyas szoba pedig állandó lakhelye olyan személyeknek, akik feladták előző komfortosabb lakásukat azért, hogy itt megfelelő gondozásban, ápolásban részesüljenek. A bentlakók részére megengedik kedvenc állataik otttartását azzal a feltétellel, hogy azok nem zavarják a többi idős ápolott nyugalma, közérzetét. Az állatok egészen addig maradhatnak, míg gazdáik megfelelően képesek őket gondozni. Az otthon állományához tartozik még néhány énekesmadár, valamint egy ún. „látogató kutya” is. *(Besuchshund: feltehetőleg olyan ápoltak számára tartják ezt a kutyát, akiknek nincsen saját állatuk, ám szeretnének megbarátkozni ezzel a kedves állatfajtaival. A fordító megjegyzése).*

Ez a különleges rendeltetésű és felszereltségű gyógypanzió Európa-szerte ritkaságszámba megy. Amerikában azonban már évek óta megengedett egyes otthonokban, hogy a gondozottak kedvenc állataikkal együtt lakhassanak. A tapasztalatok azt mutatják, (több tudományos értekezés tanúsítja ezt), hogy a háziállatok jelenléte jótékony hatással van az időskorúak köz-

érzetére, jó egészségi állapotuk fenntartására, megőrzésére.

Lélektani közbeavatkozás

A háziállatok és egyes haszonállatok kedvezően befolyásolják gazdáik testi-lelki állapotát. Különösen az időseknél figyelhető meg, hogy háziállatuk (kutya, macska, énekesmadár, stb) társaságában javul környezetükkel való kapcsolatuk. Ez a kontaktus megszünteti a természettől és a társaságtól való visszavonultságukat, elszigeteltségüket. Újra megszokott életformájukká válik a társas lét, az emberekhez való kötődés. Ismét szükségét érzik a környezetükkel való emocionális kapcsolatte-

Naponta háromszor

remtés. Az egészséges körülmények között élők is nehezebben tudnak kommunikálni idős, ápolásra szoruló embertársaikkal, ha azok elszigetelten élnek. Ezt az egyedüllét okozta hátrányt képesek a háziállatok úgymond „ledolgozni”.

Angliában már 1867-ben próbálkoztak ilyenfajta kísérletekkel, vagyis hogy milyen hatással van az állattartás a pszichésen sérültekre. Az ember-állat kapcsolat jótékony hatása azonban csak mintegy 20 éve bizonyított. A vonatkozó kísérletek azt mutatják, hogy kiváltképp a kutya alkalmas arra, hogy az idős ember segítőtársa, barátja, sőt beszélgető partnere legyen. Képes arra is, hogy gazdája szociális, emocionális szükségleteit kielégítse. Egy hűséges kutyát nem érdekli gazdája testi fogyatéksége. Minden hiányosságával egyetemben, fenntartás nélkül szereti kétlábú társát, mindenki mástól megkülönböztetetten ragaszkodik hozzá, és ezzel a magatartásával nagy mértékben csökkenti gazdájának esetleges kisebbségi érzületét. De ez még nem minden! Szeretetével, melyet szüntelenül tudomására hoz gazdájának, javíthatja annak pszichés forrásból származó kóros-káros paramétereit, pl. a magas vérnyomást, vagy az indokolatlan, szapora érverést. A kutya társasága fejleszti és megkönnyíti az emberekkel való kapcsolattartást, témát ad a társalgáshoz és megszünteti a mindennapos egyedüllétet. Az állat növelni képes gondozójának testi-lelki aktivitását, fejleszti hasznosságérzetét, önbizalmát. Kényszeríti őt felelősségtudattal teli, strukturált, naprakészen tervezett életvitelre. A háziállatok ezen tulajdonságukkal fontos, élő, valóságra orientált eszkö-

zeivé válnak a magányos, idős embereknek.

Gazda és kutya közt kialakul egy sajátos együttérzési kontaktus, egymás szenvedése iránti kölcsönös megértés, szánalom és segítőkészség. Az állattól teljesen idegen dolog az, hogy gazdáját bármi módon megbántsa; ilyenfajta rossz szándék nincs „beleprogramozva”. Ismeretlen fogalom számára az érzelmi eltávolodás csakúgy, mint a látványos kibékülés, mivel állandóan és folyamatosan a „hic et nunc”, az itt és most érzete determinálja életét. (Ellentmondónak látszik Márai Sándor „Csutora” c. kisregényének kutyatörténete, melyben egy kis korcs puli asszonygazdája iránti túlzott szeretetétől indítva féltékeny lesz hímnemű gazdájára és ezt agresszív magatartásával kifejezésre is juttatja. Ez azonban rossz nevelésnek is lehet következménye; a férfigazda tán nem juttatta eléggé határozottan a kutya tudomására azt, hogy ki a „falkavezér”, — de hát ez már az állatpszichológia témakörébe tartozik. A fordító megjegyzése).

Az állattartás fizikális hatása

Legújabb ismereteink szerint (nemcsak sejtésekre alapozva, hanem exakt kísérletekkel alátámasztva) a tudatos mozgás lassítani képes az öregedés folyamatát. Minden embernek szüksége van mozgásra. Egy élő organizmus, ha fizikailag nincsen igénybe véve, elhal. Ez a megállapítás különösen érvényes az öregekre. A fizikai tevékenység, a mozgás javítja az anyagcserét, a táplálék hasznosítását, megakadályozza az egészségtelen testsúlynöveke-

22

dést. A mozgás serkenti a vérkeringést, több életenergiát juttat valamennyi szervbe, szövetbe, rugalmassá teszi ezeket és mindezzel együtt regenerálja a szervezet védekező képességét a külső káros, bakteriális, vírusos, vagy meghúléseles behatásokkal szemben, vagyis növeli az immunrendszer aktivitását. Idősebb hölgyeknél, de férfiaknál is, a mozgást, mint a csontritkulás profilaktikus, megelőző terápiáját nem szabad figyelmen kívül hagyni!

Összességében tehát a fizikai tevékenység hosszú időn át fenntartja a test rugalmasságát, teljesítőképességét, valamint minimálisra csökkenti az idősök könnyebb vagy súlyosabb betegségekre való hajlamosságát.

A legegyszerűbb fizikai mozgás a séta. (A láb mindig kéznél van!) A szív és a mozgatószervek séta közben egyenletesen vannak leterhelve, aktivizálva a vérkeringés is egyensúlyban van. Egy kutya napon ta legalább két alkalommal „kényszeríti” idős gazdáját sétára, serkentve ezzel öntudatlanul annak testi-lelki fölépülését, kiküszöbölve egyszersmind befelé fordulásra, magánykeresésre való hajlamát. Ez a „kényszer” egyéb kellemes mellékhatásokat is rejteget magában: a gazdi (akarva-akaratlanul) könnyedén teremt kapcsolatot más kutyatulajdonosokkal. Beszédtemájuk mely kezdetben csak kutyájukra szorítkozik, kiterjed személyes dolgokra is, majd többszöri találkozásuk, együttléjük barátsággá is fejlődhet. Elsősorban nagyvárosokban, magányosan élő idősök számára jelenthet a háziállat (különösen a kutya) szocializációs lehetőséget

Mindezeket túl tudományos kísérletekkel bizonyították még az alábbiakat is: az állatokkal való kapcsolat csökkenti a ma-

gas vérnyomást, a beszéd lassúbbá, enyhébbé, artikuláltabbá válik, a mozgás pedig harmonikusabbá, kiegyensúlyozottabbá. És mivel az állatok az embereknél általában gyorsabban érzékelik, észlelik a jelenségeket (az idősebbekkel szemben ez még fokozottabban fennáll, mivel koruknál fogva amúgy is lassúbbá válik reakcióidejük) vészhelyzet esetén ezek az állatok védelmet, biztonságot nyújthatnak gondozóiknak.

Érdekes tapasztalatok

Az említett gondozóotthon társalkodójában, mint említettük, kanárimadarakat is tartanak. Pszichésen többé-kevésbé sérült páciensek, zárkózottak, agresszívek egyaránt, gyakorta elegyednek beszélgetésbe ezekkel a madarakkal. Különbféle, számukra bizalmas emlékeket keltő nevekkel illetik őket; pl. szeretett gyermekük, távollévő partnerük, netán korábbi időben volt saját madaruk nevének szólítják a kedves kis szárnyasokat. A madárkák erre a maguk módján reagálnak; igazi csevegés, valódi kommunikáció alakul ki ennek folytán közöttük. Az etetés, a táplálék összetétele, a fürdés időtartama, időpontja, valamint egyéb rendszeresen ismétlődő napi események mind-mind alkalmul szolgálnak a „beszélgetés” kezdeményezésére. És hogy ez milyen jó hatással van a sérültekre, arra adjon választ az alább leírt néhány érdekes tapasztalat.

Egy súlyos lelki zavarokkal terhelt hölgypáciens képtelen volt megjegyezni a mellékhelyiséghez vezető utat, jóllehet azt több helyütt is szembetűnő feliratokkal látták el. Minden esetben a gondozott lakók közös erejével kellett őt útbaigazítani.

Ám midőn az egyik madárkalickát éppen a toalett bejáratával szemben helyezték el, ettől kezdve a benne lakó kanári vette át a táblák útbaigazító szerepét; a hölgy, hosszú ideje tartó sikertelen bolyongásait követően végre „partot ért.”

Egy másik 92 éves nő húzta-halasztotta a szanatóriumba való bevonulását, mert 10 éves, Bubi névre hallgató papagájától semmiképpen sem akart megválni, még kevésbé másnak odaajándékozni. A probléma megoldódott: Bubi ma egész nap gazdája szobájában, néhanapján pedig az erkélyen krákol egy nagy kalickában, — meg kell hagyni, gazdasszonya fülének kellemes hangon.

Egy ízben a hölgy néhány napos betegsége miatt ágyba kényszerült. Szobatársnője, egy rendkívül zárkózott, izolált életmódot folytató hölgy átvette erre az időre a madár szakszerű gondozását. Ezen tevékenységének hatására magatartása ellenkezőjére váltott: előbb Bubival, majd gazdájával bensőséges barátságot alakított ki.

Ismeretes, hogy egynémely idős ember mily megátalkodottan ragaszkodik szokásaihoz, tárgyaihoz. Komoly nézeteltérés keletkezett pl. abból, hogy az egyik ilyen fixa ideás egyén karosszékét (akár jóhiszemű tévedésből, akár szándékosan) egy másik ápoló akarta elfoglalni.

Ám ha Angelina, az otthon házicicája veszi birtokba ezt az ülőhelyet, az előbbi, sértő-

désre hajlamos emberfia zokszó nélkül keres magának másik karosszékét. Addig hagyja elfoglalt helyén pihenni a rusnya macskáját, míg az annak jólesik.

A tapasztalt esetek azt is bizonyítják, hogy azok a gondozottak, akik hajlamosak a mozgásszegény életmódra, kutyák vagy macskák közeledtére lehajolnak, hogy megsimogassák, sőt fölemeljék azokat, a legcsekélyebb jelét se mutatva annak, hogy ez nehezükre esnék.

Gyakran megfigyelhető volt, hogy súlyos dementiás, koruk folytán értelmileg fogyatékos ápoltak Angelinával csevegésbe kezdtek, miközben a macska meglegedett dorombolással viszonzta a kedveskedést.

E sorok írója gyakran tapasztalta a következőket: vasárnapi vizit alkalmával magával vitte („sleppjének” tagjaként) kicsiny, mindenki által kedvelt tibeti palotapincsijét. Az egyébként patológikusan feledékeny páciensek ritkán feledkeztek meg arról, hogy ebédjük legfinomabb falatjait félretéve ne kedveskedtek volna a kis ebnek. Valamennyi ágyhoz kötött páciens élénk érdeklődést tanúsított iránta; láttára figyelmük felélénkült, passzívitásuk fokozott éberségre váltott. A rövid látogatás kimozdította őket jelen apatikus állapotukból. Emlékeik ébredtek ifjú korukból, újraélték családjuk körében töltött éveiket. Azok az ápoltak, akik régebben vidéki milióban háziállatok „társaságában” éltek, saját állattörténeteikről kezdtek mesélni.

Az otthon lakói közül többen (súlyosabbak és könnyebbek egyaránt) kezdettől fogva kooperatívak, tettekre hajlamúak, hiányolják az aktív tevékenységet. Ha az egyik lakó megbetegszik vagy ideiglenesen

elhagyja az otthont, akkor valamelyik lakó- vagy szobatársa szívesen veszi gondjaiba amannak hátrahagyott kedves jószágát. Egy páciens elhalálozása esetén egy másik örökbe fogadja annak egyedül maradt állattársát. Ha egy kutya, macska vagy madár eltűnik, megbetegszik vagy kimúl, gyászolja az otthon minden lakója, az egész klinika.

Érdekes módon az ápolószemélyzet felszólítás nélkül, spontán módon több időt fordít az állatot tartó lakók gondozására, mint a magányosokéra: a többletidő az állatokkal való beszélgetéssel vagy egy velük való rövid játékkal telik. (Ez a többlettörődés is az állatok javára írandó!)

Összefoglalva az eddigieket elmondható, hogy a házi-vagy hobbiállattartás kizárólag csak előnyökkel jár. Az aktív korból a nyugdíjba való átmenet, a saját lakás feladása és az otthonba való költözés mindmind egy nagy megpróbáltatás, „ugrás a mélybe.” A tovább úzhető hobbik, ezek között a „hobbi-kutya” átsegít ezeken a próbatételeken.

Egy kutya beszerzésének előnyeit az idős korban tehát nem kell a továbbiakban különösebben propagálni. Szólnunk kell azonban a fajta kiválasztásáról, mivel ez komolyabb odafigyelést érdemel.

Idősek számára célszerűbb egy kistermetű kutya beszerzése: ennek gondozása kevesebb energiáfordítást igényel. Fontosabb azonban a fajtánál és a termetnél az, hogy a kutya alkalmas legyen bizalommal teli együttélésre.

Megszívlelendő a kutya kora is. Fialat állat több törődést, alaposabb nevelést igényel, míg az idősebb kevésbé alkalmas a környezeti változásra, a gondozóotthon légkörébe való integrálódásra.

Az állat nemére vonatkozóan (szuka legyen-e vagy kan) nehéz tanácsot adni. Minden esetre egy ivartalanított kutyánál vagy macskánál nem merülnek fel utódlási problémák.

Milyen legyen a kutya temperamentuma? Ajánlatos ennek kölcsönös megválasztása kutya és gazda között. Egy kutya legyen hűséges, szorgalmas, figyelmes és nyugodt. Ezen tulajdonságok kifejlődése vagy kifejlesztése időigényes tevékenység. Sok-sok előzetes szemrevételezés szükséges tehát a fenti optimális „kutyaparaméterek” helyes megválasztásához. A kutya alkalmazkodóképessége csodálatos: megérzi az idős gazda szükségleteit és rövid időn belül ennek megfelelően viselkedik.

Végkövetkeztetések

Idős emberek állattartási tapasztalatai alapján leszögezhetjük az alábbi pozitívumokat:

- » Az állatok erősítik a szociális közérzetet, ezzel együtt javítják gazdájuk testi-lelki állapotát, közérzetét. A kutya jóltápláltságára való törekvés, egészségi állapotának szinten tartása biztosítja a kölcsönös megfelelés feltételeit, megköveteli a napi életmód strukturaltságát, tervszerűségét, megszünteti az egyedüllét kínzó érzetét.
- » A kutya lendületet ad az érzelmek kifejezésének, fokozza a figyelmességet, az éberséget, stresszmentes aktivitást eredményez. Ember és állat közti kapcsolat az idők folyamán egyre gondatlanabbá, bensőségebbé válik.
- » Egy állat (kiváltképp a kutya) akceptálja idős gazdája rigolyáit, az állat számára visszatetsző magatartását. Elis-

meri felsőbbrendű urának, töretlen hűséget tanúsít iránta.

- » A háziállat lakályossá teszi közvetlen környezetünket, megteremti az egyedülletben hiányolt otthon érzetét.
- » Kutya és macska a legnagyobb barátságban élhetnek egymás mellett, egymás számára veszélytelenek, képesek kölcsönösen kommunikálni.
- » A simogatás az egymás iránti kölcsönös szeretet fokozott érzetét kelti mind az emberben, mind az állatban.
- » A kutyák megkönnyítik embertársainkkal való kapcsolatteremtésünket. Játékra bármikor kaphatók: alkalmi bohóckodásaikkal „könnyed káoszt”

teremtenek környezetünkben, változatossá, szórakoztatóvá, örömtelibbé téve ezzel életünket.

- » Az állatokkal való törődés oldja depresszióra való hajlamunkat. Élő eszközei a valóságorientált életmódnak.

A Mettlachban összegyűjtött tapasztalatok (megegyezően az USA-beli visszajelzésekkel) teljeskörűen bizonyítják, hogy a háziállatok időskori terapeutikumnak tekinthetők. Alkalmazása (csakis kedvező mellékhatásokkal) javallható nemcsak az időseknek, hanem a fiataloknak is.

Felhívások, közlemények

A Vakok Állami Intézetében (1146 Budapest, Hermina u. 21.) működik a Vakok Napközi Otthona.

Szeretettel várjuk mindazokat a vak és gyengélnélő felnőtt sorstársakat, akik önmagukat nehezen tudják ellátni, de a napi bejárást vállalni tudják. A szociális helyzettől függően térítési ebédet tudunk biztosítani, egyéb szolgáltatásaink pedig díjmentesek. Kulturális programokat, kirándulásokat szervezünk, valamint társalgó-étkező- és pihenőszoba áll rendelkezésre.

Nyitvatartás: munkanapokon 8–15 óráig. Bővebb felvilágosítást a 122-60-50-es telefonszámon a 11-es melléken kaphatnak a napközi otthon vezetőjétől. Várjuk jelentkezésüket!

Az Olasz Vakok szervezete nemzetközi pályázatot hirdet „Tanulmány a vakok foglalkoztatásának új lehetőségeiről”.

A pályamunkát olasz nyelven kell elkészíteni, s a győztes nyeresége előreláthatólag 6000 ECU (az Európai Gazdasági Közösség pénzneme).

A pályázatokat az Olasz Vakok Szövetsége címére kell beküldeni 1993. március 31-ig: Unione Italiana dei Ciechi, „Studio sulle nuove possibilità occupazionali dei non vedenti” — Via Borgognona 38, 00187 ROMA, Italy.

Kérjük, hogy a pályázatokat magyar nyelven a Magyar Vakok és Gyengélnélők Országos Szövetségének is küldjék meg.

Olvasóink figyelmébe!

A TET—MAGAZIN (természet—egészség—társadalom) kezdeményezésére a Konzervipari Kutató Intézet, a Politur Vegyipari Szövetkezet, az Enter Kft., a Bioenique Europe Kft., a Vital Kft., és a Bioperla az egészségmegőrzési program keretében együttműködve forgalmazzák termékeiket a TET Centrum Egészségboltban. (Budapest, IX. Földváry u. 4., Konzervipari Kutató Intézet épülete).

A fővárosban és vidéken egyre több az úgynevezett egészség- és bioboltok száma, ezért kezdeményezésünk ebből a szempontból nem újdonság. Az már inkább, hogy az itt kapható termékeket egyrészt betegségtypusonként csoportosítottuk, másrészt olyan árukat is forgalmazunk, amelyek preventív célzattal az egészségmegőrzést szolgálják.

Egészséges és beteg vásárlóinkat kívánságra orvosi rendelőkben megvizsgáljuk: EKG, vércukor mérés, vérnyomás, vizelet vizsgálat után állapotuknak megfelelően szakképzett dietetikus állít össze (javasol) heti étrendet, napi hatszori étkezést feltételezve. A diabetesben (cukorbetegség), cöliákiában, érrendszeri vagy éppen vesebetegségben szenvedők itt hozzájuthatnak az alapfontosságú élelmiszerekhez, biotermékekhez, kozmetikumokhoz. A termékek számát folyamatosan bővítjük úgy, hogy az árak többnyire alatta maradnak a szokásosnak. A gyógyíthatatlan betegségben szenvedők eleve hátrányos helyzetűek, ezért üzletpolitikánk elsősorban erre a negatív tényre épül, és arra, hogy a nyereségképzést a megfizethetőség határán belül

kalkuláljuk. Ennek érdekében a nyugati termékek mellett favorizáljuk a hazai produktumokat is. A TET Centrum „Metodikáját” tervezzük Budapesten és vidéken is elterjeszteni.

Kísérletezünk ruhaneműk, játékok, háztartási cikkek forgalmazásával is. Ezen termékekből kollekción állítottunk össze, s a várható kereslet függvényében biztosítjuk a folyamatos utánpótlást (vizsonteladók, „hiénákat” nem szolgálunk ki!)

A TET—MAGAZIN első számának bevezetőjében (diabetes) írtuk többek között, hogy rendszeresen foglalkozunk az egyes betegségekkel, azok szövődményeivel. Igyekszünk meggyőzni a beteget kényeszerű életmódváltoztatásának pozitív oldalairól is. Ezt szolgálja több speciális receptúra, kiegészítve a helyszíni dietetikus tanácsadással.

A közeljövőben valószínűleg megoldjuk diabetikus sütemények forgalmazását is boltunkban.

Kezdeményezésünk a Centrum nevet viseli, ami folyamatos szervezést, meggyőzést, választékbővítést jelent. Puritán körülményeink ellenére bízunk elképzeléseink racionális voltában, főleg azért, mert mi segíteni, nem pedig sajnálkozni akarunk!

Vállalkozásunkat segítette a MEDICOR RT (EKG-készülék), A 77 Elektronika Kft. (vércukormérő készülék), és a Szent István Kórház gyógyászati segéd-eszközökkel.

(Hollósy Zoltán,
a TET—MAGAZIN szerkesztője)

Dr. Domonkos János

Históriai–kultúrhistóriai töltésű szállóigék, melyek vezérszava a "vak" szó

A szállóige olyan velős mondás, melynek eredete ismert.

Ószövetségi történet: A Szodoma pusztulásának hírért hozó angyalok Lót házában szálltak meg, s amikor a homoszexuális szodomai férfiak az ismeretlen vendégekre rátörni készültek, azok védekezésül a támadókat : vaksággal verék meg. E rettenetes jelenetből ered a vaksággal megverni kifejezés.

A bibliai eredet a köznapi használatban szinte fel sem sejtik:

Vaksággal verték meg az Istent,
valamint

Vaksággal vert meg a sors.

Ezek a szállóigék inkább a görög tragédiákra (a vérbűnért önmagát megvakító Oidipusz), vagy a szemkipöckölés, szemkioltás barbár büntetésmódra vezethetők vissza.

Új-szövetségi példabeszéd: „...*ha pedig vak vezet a vakot, mind a ketten a verembe esnek.* — Márk 15.14. és Lukács 6.39.”

Ebből a történetből a Vak vezet világtaalant szállóige kerekedett.

Platon (i.e. 427–347) ókori görög filozófus gondolatköréhez tartozik a következő mondat: „*Mert a szerelmes szerelme tárgya iránt vakká válik.*”

Szállóigévé csiszolódva: *A szerelem vak.*

Livius Titus (i.e 59–i.sz. 17) a római történetírás nagy alakja 142 kötetes históriájában a város alapításától kezdve foglalja össze a római történelmet Augustus csá-

szár koráig. A negyven éven keresztül íródott nagy műből mindössze 35 kötet (s ezekből sok-sok szállóige) maradt ránk. A 32. könyv 3. fejezetében található, szállóigét teremtő kifejezése a következő:

A vak is látja.

Tisza István (1861–1918) házelnök, magyar miniszterelnök, a század első évtizedének személyisége önmagáról, illetve politikájáról vallott nézetei között indította útjára az alábbi szállóigét:

Vak ugrás a sötétbe.

Ez volt a véleménye a választójog korszerűbb kiterjesztéséről. Ma olyan elhatározások jellemzéseként használatos, amelyeknek következményei beláthatatlanok.

Leonardo da Vinci (1452—1519) a híres polihisztor, az olasz reneszánsz lángelméje egyik művében összeveti a festészet és a költészet művészetét:

*A festészet néma költészet,
és a költészet vak festészet.*

Tézise tolla nyomán szállóigévé vált.

Vörösmarty Mihály (1800–1855) életművéből bőségesen sarjadtak szállóigék. Utolsó nagy költeménye a Vén cigány (1854), melyben több is található. Íme ezek közül az egyik:

*A vak csillag, ez a nyomorú föld
Hadd forogjon keserű levében.*

Madách Imre (1823–1864) az Ember tragédiája c. főműve bővelkedik szállóigékben. Lucifer Ádámhoz intézett utolsó három sornyi gondolatából két különálló szállóige is született. Mindkettő ócsárló, fölényes, bár az első tréfásan is használható.

*Miért is kezdtem emberrel nagyot,
Ki sárból, napsugárból összegyúrva,
Tudásra törpe, és vakságra nagy.*

Kulturális rendezvények

Braille-írás-olvasás verseny

A már több évtizedes múltra visszatekintő rendezvényt 1992. november 29-én tartotta meg egyesületünk kulturális osztálya. Mivel 1992-ben emlékeztünk meg nagy írónk, Móricz Zsigmond halálának 50-ik évfordulójáról, ezért *Be-tyár* című regényének részletét kapták feladatként mind az olvasó,- mind az írásverseny résztvevői. E rendezvény elsődleges célja most is a Braille-írás és olvasás népszerűsítése volt.

Az írás résztvevőinél Borbély Lajosné, Nemes Györgyné és Molnár István, az olvasásnál pedig Pálffy Lászlóné, Temmel Márta és Lak István látta el a zsűri feladatát. A verseny végén, az értékelő munka után Temmel Márta, a zsűri elnöke hirdette ki mindkét kategóriában az eredményt.

Az írásban 1. Babics Zsuzsanna, 2. Hertmann László, 3. Némethné Horváth Zsuzsanna. Az olvasásban a legjobbak esetében az azonos pontszámok eredményeként a zsűri két első és két második díjat adott ki. Eszerint: 1. Kovácsné Hegyi Jolán és Hertmann László, 2. Nagy Krisztina és Sebestyén Kálmán, 3. Hegedűs Angéla. Külön fődíjat kapott Obsitos Miklós 10 éves általános iskolás kisfiú.

Örvendetes volt az a tény, hogy a résztvevők mindkét kategóriában zömmel az általános- és középiskolások sorából kerültek ki. A legjobb eredményt elérők pénzjutalomban részesültek, de emlékeztetőül minden versenyző ka-

pott egy 1993. évre szóló naptárt. A legfiatalabb versenyző, Obsitos Miklós különdíjként pedig egy 1000 forintos vásárlási utalványban részesült, melyet a Budapest- és Pest megyei szervezet adományozott erre az alkalomra.

A tizenhét versenyző közül voltak akik csak az írásban vagy csak az olvasásban vettek részt, a többség azonban mindkét kategóriában indult. A résztvevők számára izgalmas és tanulságos volt ez a rendezvény. A szünetben és a verseny után ismerősök, barátok üdvözölhették egymást; a fiatalokat pedig egy ilyen rendezvény is közelebb hozhatja a szövetséghez, az egyesületi élethez.

Luca-napi zenei játék

A MVGYOSZ Zenei Szakosztálya az 1992. évi, immár hagyományos zenei játékát Luca-napján, december 13-án rendezte „Kakukktójás a zenében” címmel. 18 érdeklődő, zenét kedvelő és szerető tagtársunk vett részt az izgalmas játékon.

A 15 kérdésből álló vetélkedő zenei anyagát Németh Tamás zongoraművész, tanár és Lakatos Tamás mosonmagyaróvári zenetanár tagtársaink állították össze. Az elhangzott három zenei részlet közül kellett felismerni a helyes választ, vagy bizonytalanság esetén tipelni erre, azaz megtalálni a nem odail-

lő „kakukktojást”. A játékosok egyéni-
leg, írásban válaszoltak a kérdésekre. A
játékvezető Németh Tamás a három zenei
részletet egy-egy percben játszotta
be kitűnő minőségű felvételekről.
Részletesen ismertette a játék menetét;
ennek ellenére mégis volt olyan játé-
kos, aki menet közben jött rá a játék
lényegére. Ahol kettős kakukktojás le-
hetősége állt fenn, ott a játékvezető a
könnyebbiket, pl. a zeneszerző nemze-
tiségét említette, ezzel mintegy nehezi-
tette a kérdést. A kakukktojás hol a kér-
dés első, hol pedig a második vagy har-
madik részletében szerepelt.

Említsünk meg néhányat a kérdések
közül azok számára, akik nem lehettek
jelen a versenyen. Elsőként Bach három
Brandenburgi versenyéből hangzott el
egy-egy részlet. Közülük kettő vonóso-
kon, egy pedig vonósokon és fúvós-
hangszereken szólalt meg. Itt a hang-
szerelést kellett felismerni. A hatodik
kérdésben Haydn: Teremtés és az Év-
szakok című oratóriumainak bevezető
részei közé Haendel: Saul c. oratóriu-
mának kezdetét ékelték be. A vetélkedő
összeállítói arra törekedtek, hogy a fel-
hangzó művek azonos részeire, tehát a
kezdő- vagy záró részekre vonatkoz-
zanak a kérdések; ezzel is segíteni kíván-
tak a versenyzőknek.

A nyolcadik kérdésben részletek
csendültek fel egy Bartók és egy Kodály
műből, opera-kvartettek és kvintettek a
tizedikben. A 14-ik kérdés Mozart zongoraszonátáinak részleteivel gyönyör-
ködtette a hallgatóságot zongorán, illetve

ve fortepianón megszólaltatva ezeket. A befejező kérdésben ismét magyar szerzők

művei voltak soron: Bartók Csodálatos mandarinjának és Concertójának egy-egy részlete szerepelt feladatként.

Itt is a hangszerelésbeli különbözőség-
ből kellett a versenyzőknek „vizsgáznuk”.

A játék végén egy négytagú értékelő-
bizottság összegezte az írásos válaszo-
kat (Pálffy Lászlóné, Németh Tamásné,
Lakatos Tamás és Nagy Péter), majd
minden játékos kézhez kapta írásban
beadott munkáját. Ezután megismétel-
ték az elhangzott zenei részleteket, me-
lyek most már csak 15 másodpercig hal-
latszottak, így mindenki ellenőrizhette
válaszait. Pálffy Lászlóné csak ezután
ismertette az elért pontszámokat, illetve
eredményeket. Eszerint tizenegy kér-
désre helyesen válaszolt: Fehér Dezső
és Kovács Pál. Kilenc pontot szerzett
Gárdos András, Nyíró László és Zele-
nák Imre. Öt személynek volt 8-8 talála-
ta. A többiek 7, 6 és 5 kérdésre adtak
helyes választ.

A szerzett pontok arányában 13 000
forintot oszthatott szét a zsűri a játéko-
sok között. E célra a Budapest és Pest
megyei szervezet háromezer forintot
adományozott, szövetségünk központ-
ja pedig a nagyobbik hányadot juttatta
a versenyzőknek.

A kérdések meglehetősen nehéznek
bizonyultak; viszonylag magas pont-
számot csak kevesen értek el. A játékve-
zető független zenei szakértőkkel is ér-
tékelte a kérdéseket: ők sem tudtak
mindenre hibátlanul válaszolni, 12-13
találatot értek el.

Izgalmas, színvonalas játékban, szép
zenei élményben volt részünk ezen a
Luca-napi vetélkedőn. ● ● ●

Ráczné W. Erzsébet

Gondolatok Geiszler József festőművész alkotásairól, valamint a róla és műveiről írott megrendítően szép versekről

Aki megfesti a szivárványt...

Nem! nem tévesztettem el a könyv címét és nem is akartam ezen az olyan igazán jellemző címen változtatni! Eredetileg így hangzik: „Akit megfest a szivárvány” — Mindig úgy gondoltam, hogy a szivárványt nem lehet megfesteni (Talán Egry József-nek sikerült), de most már tudom, hogy Geiszler József meg tudja festeni a szivárványt és láttatni is tud velünk mindent, amit gyarló szemeink talán meg sem látnának nélküle...

Sötét van, este. Villany sem ég már, csak a szemeim előtt izzanak, világítanak a képek, melyeket órákig nézegettem, értettem, szerettem, s most nem tudok elszakadni a látványtól, amit ez a könyv nyújtott.

Igen! Más végignézni egy kiállításon a képeket, nyüzsgő tömeg közepén (néha ostoba megjegyzéseket hallgatni...), és megint más egyedül maradni velük, szinte beléjük temetkezve eggyéolvadni velük és egy új, szép világgal meggazdagodva térni nyugovóra.

De nem akartam ezekkel a gondolatokkal kezdeni, melyeket ennek a csodálatos könyvnek a képei keltettek bennem. A két költő megtette ezt helyettem, nélkülem és végigolvasva, átérezve gondolataikat, érzelmeiket (ez talán most a legfontosabb) az ő írásaikról szeretnék először megemlékezni.

Az előszó már megsejtet valamit a szépségek áradatából, melyet ez a könyv a továbbiakban rejt. Az esztéta B. Jákói Attila pedig olyan tanulmánnyal gazdagít ben-

nünket, hogy szinte bámulunk. Tudtam, hogy igaz és jó költő, de azt nem tudtam, hogy a képzőművészetek megbírálásában, történetében, megismertetésében ilyen mérhetetlenül nagy tudású. Ebben a szabálytalan „interjúfélemben” nem csak festészetéről van szó, hanem minden gondolkodó ember félelméről, rettegéséről: arról, hogy a világ elsivárosodik, elgépiesedik, mely ellen ez a három művész (Geiszler József, Ihász Kovács Éva és Bornemissza J. Attila) emberfelettien, a művészet minden erejével és szépségével küzd. Próbálja megállítani azt, ami szinte lehetetlen: a világ rohanását félelmetes sorsa felé...

Mos (akármilyen nehéz) megpróbálok elszakadni lehunytt szemeim mögött villogó, világító, ragyogó képektől. A versekről szeretném elmondani gondolataimat.

A válogatás csodálatos. Bornemissza J. Attila versei közül is kiemelkedik az „Ahol” című és kezdetű vers:

*„Ahol a Minden jelen van,
ott már a Semmi érik,
ahol a bányák robban,
lábad levágják térdig...”*

Megrendített a „Menekültek dallama” is:

*És Istensegítség-falváról
megérkeztek a harangok,
jöttek illatos betűk,
isteni, tiszta hangok.*

Meg kell még említenem a „Poszter” és a „Sziszfusz” c. különösen szép és eredeti verseket:

*„Ötven mérföld a Holdban,
ott van a váram, ott van...”*

Sziszifusz:

„Felgörgettem a sziklát
dib-dáb mozdulatokkal.
Okkal félek, hogy visszagurul,
félhetek tőle. Joggal.”

Külön nagy örömmel olvastam az „Összegezés”-t, mely In memoriam Munkácsy Mihály emlékére íródott. Mert olyan könnyen felejt egy nép, és nekünk sem szabadna elfeledkezni Munkácsy Mihályról, aki dicsőségünk, büszkeségünk volt, és ma már csak a múzeumok falain belül hallgatnak csodálatos alkotásai.

„Ahogy rakja a szivárványt,
színből épít festőállványt:
„Siralomház” — ahogy készül:
e századnak menedékül...”

Mikor Ihász Kovács Éva verseibe belelapozok, kincsesláda van előttem. Egy asszony énekel itt! Verseken énekel, mert a vers az ő hangja. Szinte halljuk a dallamot, s közben elmerülünk ennek szépségében. Így szól hozzánk és a világhoz!

Eleinte csak kapkodunk; nem tudunk választani. Nem is lehet! De egy valami mégis feltűnik: különösen azután, hogy a versek szívdobbanás-szerű ütemére és a festmények szemkápráztató szépségére felfigyelünk: a költő és a festő gazdag érzélemvilága közös és rokon! Mindketten az örök szépségért küzdenek. Azt adják nekünk, hogy elfelejtsük mindazt a sok rettenetet és keserűséget, mely korunkban játszódik. Idézni kellene, sokat idézni. De inkább vegyük kezünkbe a könyvet és merüljünk el a versek csodavilágában. Sorok, szavak, mondatok hatolnak szívünk mélyéig és megindítanak bennünk olyan gondolatokat, melyek talán elvezetnek abba a világba, melyben a szépség terem...

De néhány sort mégis szeretnék idézni.

„Ne szólj, ne világíts, hallgass; ez itt a Szellem hajléka...” (Homo argentum)

„A lélek horizontján szivárványt nyit a boldog eső”. (Akit megfest a szivárvány)

„Szavak villáma sújtott, világba nem kiálthatom.

Ma már tudom: milyen a fájdalom.” (Vilám)

„Most kel fel a jó Nap, amit kerestünk, megtaláltuk, megvalósult a piros álom, a reggel.” (Napkelte a parton)

„Ezüst szökőkút voltál, s madár... Tudtam, hogy elutaztál, még mielőtt megérkeztél volna...” (Nyári levél)

„Pásztor szelek érkeznek, fény gyűl föl napkeletről...” (Pastorale)

„Messze vagy Aranyszemű, a túlsó partra vetett előlem a hullám”. (Emlékes, Balatoni táj)

„... a szerelem átcsap a tájon, mint galambszárnyú verdesés...” (Bacchusi fohász)

„Csörgetem az ősz töredékét, maradék aranyamat”. (Nosztalgia)

„Hát ezért lobogtam, hogy kimondjam a bokrok omlatag májusi álmát, a fák csodáit...” (Művészi önvallomás)

„Álmodom földöntúli erdőt; álmodom azt, ami Lét...” (Álmodom azt, ami Lét)

Idézhetnék még, de lehetetlen. A kincsesláda fölé hajlok és kiválasztok három verset, melyek örökre megérintették szívemet. Ezekről még néhány szót.

Az első az „Égi Barbizonban” In memoriam Munkácsy Mihály. Néhány sorát szeretném idézni.

„...s festesz világnagy égnyi keresztet, melyre naponta felfeszülünk modern Krisztus-modellnek.”

A második: „Utószó Trója felfedezéséhez” In memoriam Heinrich Schliemann. Himnusza ez a vers az emberi küzdelemnek, a megszállottság szinte halálos erőfejtésének a nemes cél érdekében való, az

értelmes önfeláldozás dicsőítésének.

„...kúszni a Huszárlík dombig, vért köpve, hétrét meghajolva, amíg a lét tart, tenni addig: Tőled tudom, tovább kell menni, Heinrich! Te tudtad ezt, s én tudom...”

A harmadik verset (nem tehetek más-ként) teljes egészében szeretném idézni, de ezt recenzióm végére hagyom. Ez a vers megrendített, fényt gyújtott és él bennem kitörölhetetlenül.

És most lássuk a képeket, Geiszler József alkotásainak reprodukcióit. De mielőtt a megszállottan tehetséges művész képeiről, s rám gyakorolt hatásáról írnék, még valamit el kell mondanom. A könyv kiállítása, a remek nyomdatechnika, a különlegesen szép papírra nyomott kiváló betűtípusa a Budacolor nyomda ízlését, gondosságát dicséri. A legnagyobb és legkiválóbb magyar könyvkiadók (Helikon, Akadémiai Kiadó, Corvina stb.) is büszkén vallhatnák magukénak ezt a könyvet. Ez a csodálatos kiadvány gondos és szerető összefogás és tervezés művészetének eredménye. Csak gratulálni lehet hozzá.

Sötét van, este, villany sem ég már, csak a szemeim előtt lobognak, világítanak a képek melyeket órákon át nézegettem. A Virágok... Kék vázás csendélet az égő vörös háttérrel; Napraforgók sohasem látott erejükben, hiszen a valóságban szégyenlősen hajtják le fejüket. Csendélet: a napraforgók büszkén, de megadóan már a vázában. Karalábés csendélet: a próza és a költészet a színek pompájában. A virágoknak szinte érezni az illatát, nyers és erőteljes leheletét. Ha lehetne választani (nem könnyű!) én a „Lila csendélet” mellett szavaznék.

A falusi templomok azt az egyszerű áhítatot idézik, mellyel a hívők átlélik Isten

házának küszöbét. Bizalmat, hitet és naiv szépséget sugároznak. A „Gyöngyöstarjáni” és a „Gyöngyöspusztai” templomok gyermekkorom falusi nyaralásait idézik. Milyen jó volt ezekbe belépni és kedves kis tornyaikat megcsodálni!

És a fák...?

Az „Ősz” elmúlásában is ragyogó. Még nem adja meg magát. Az „Erdőrészlet”-hez eltévedni szeretnék, bolyongani a fák között. A „Vízparti bozótos” rég elfeledett mesék titkos világát idézi.

Utoljára hagytam a „Vízparti fák”-at és a „Vizek”-et.

„Vízparti fa ladikokkal” — a két üres ladik a magány és az elvágódás valami után, amit a sejtelmes vizek rejtenek.

„Ladikok” — a kék ég, hullámozó messzeség mintha várná ezeket a viharvert ladikokat. Csupa titok és távolság; az ég és a vizek összeolvadása. Nehezen tudnék választani e kettő között.

Utoljára hagytam azt a képet, mely számomra a legcsodálatosabb. „Őszi fák a Dunaparton” Ez már álmom! Csak nézegettem, aztán lehunyom a szemem; a kép tovább él retinámon...

Fel kellene kutatni azt a messzeséget...

S most (amint megígértem) idézem a harmadik verset, mely fénylő kincse a kötetnek. Íme:

Portré

*Alabástrom szobra a hunytszemű vágynak,
merre a fényed? Hol keressem ilyenkor
naptiszta arcod áhítatát?*

*Megmintáztalak magamnak,
csupa ragyogás, és soha mást nem látnak meg
már
félíg zárt szemeim...
Patak vagy, csillámló-csobogású,*

*valami óriás Hatalom szórt rád ennyi csodát,
hogy szemképráztatóan szinte már az éjig
magasodsz.*

*Fogaid akácvirágok, a Nap heve
izzik a szádon, angyali sátán vagy, aki elra-
gadtál
oly erővel, hogy szüntelen haldoklom
üdvösségedért... ● ● ●*

Kas László:

Képtárlat — látássérülteknek

A cím kissé megtévesztő: hogyan is tudhatnának a vakok egy képet, síkbeli képzőművészeti alkotást megszemlélni, ha csak egy látó verbálisan le nem írja a kép esztétikai paramétereit.

Erre a „hogyan”-ra adott csattanós választ 1992. december 10-én a Bolgár Kultúra Házában rendezett kiállítás, melyen (a már ismert taktilis módon ugyan, az ujjakkal érzékelve), de a vakok is látták, mustrálhatták a képeket. Nem is akármilyen művész képeit: Victor Vasarely neve fémjelezte ezt a látók számára is rangos, emellett rendkívül érdekes tárlatot.

Vasarelyről néhány lexikális adat: magyar származású francia festő, az ún. Op art (optikai művészet) képviselője. Képeit geometrikus formaelemekből építi fel. Alkotásainak kompozíciója folyamatosan többszörös, mert a nézőpont változtatásával más és más interpretálásban jelenik meg ugyanaz a kompozíció; az egész valamiféle mozgó, vibráló érzetet kelt a szemlélőben. Vasarely

rely kinetizmusnak is nevezi ezt a műfajt, vizuális mozgásélményt keltő hatása miatt.

Ezt a kiállítást nem a geometrikus elemekből komponált képek uralták. Vasarely mester tanúbizonyságot adott vonalas, grafikus, figurális alkotókészségéről is — nem utolsósorban azért, hogy a vakok jobban érzékelhessék, értelmezhessék az ábrázolt figurákat. (Állatok, emberi alakok, tréfás portrék, tájak, stb.)

A képeket háromdimenziós kiterjedésűre konvertálták. A festmények síkját egy átlátszó, domborított műanyagréteg fedi. A domborítások vonalszerűen, pontos fedésben követik az alkotások kontúrjait, jellemző vonalait. Első látásra kissé hasonlít az ún. lézerképekhez, de természetesen nem fénytani módszerekkel térbeliesítve a látványt, hanem konkrét (tehát kézzel fogható) fizikai eszközökkel. Ílymódon a vakok a szó valódi értelmében képet kaphatnak a mű figurális lényegéről, de a látóknak is érdekes, izgalmas optikai többletélélményt ad ez az újszerű technika, vagy nevezhetjük bátran akár új műfajnak is.

Az eljárás drága: különleges szerzőszámok, speciális technológiai apparátus szükséges kivitelezéséhez. A szabadalom, a know-how Ambrus Sándor kiállításszervező, az Ambrus és Tsa. cég igazgatójának érdeme-tulajdona. A kiállítást külhonban jobban ismerik, mint hazánkban. Megcsodálta már az angol és a holland királynő, valamint Francois Mitterrand is; erről a tárlaton vetített videófelvételen saját szemünkkel is meggyőződhattünk.

A tárlat nem volt híjával „szakértő” látogatóközönségnek; lelkesen tapintgatták, értelmezték a képeket a Vakok Általános Iskolájának nebulói. A látó-látogatók egyéb művészeti alkotásokban is gyönyör-

34

ködhettek. Bolgár és magyar képzőművészek mutatták be „szemrevaló” alkotásaikat. A művészek sorából feltétlenül meg kell említeni a bolgár nemzetiségű Dobrin Peycev nevét. Hírnök című képpárja (ugyanaz a kompozíció kétfajta színben) modern ihletésű; formailag letisztult, figurálisan ökonomikus, kevés beszédű, ám sokat mondó alkotás. A gigantikusnak tűnő színfoltok (piros és zöld) szinte túlcsoordulnak a kompozíció határvonalain, mintegy hatalmas lélegzetvétellel készítette a szemet. (Nem, ez nem képzavar. Ha az ember tágra nyitja a szemét, úgy olyan érzés ez,

mint egy lelkesült sóhajzás).

A magyarok közül Szász Endre is „kiállította nyalka verbunkját”. A hollóházi porcelánokról is jól ismert grafikái (nem utolsósorban hírneve) ugyancsak emelték a tárlat színvonalát.

Meg kell még említeni Kléh Ilona festményeit. Plasztikus temperái többnyire tájbrázolások. Egy-egy színértéken belül (pl. az acélkék vagy az őszi falevél élénk rozsdás színe) a tónusok széles skáláját jeleníti meg szemet gyönyörködtetően.

A kiállítás nemcsak hogy sikeresnek mondható, de valóban az is volt! Hírt adott róla még aznap este a Televízió és beszámolt róla néhány sajtómédium is. ● ● ●

Vak költők versei

Gombár Márta:
Tapsolnak a fák

*Hallottad—e már, tapsolnak afák
ha csónakba szállsz
a folyón zöldes az ár
ha a szél cikáz
úgy kiabál és mórrikál
ha táncol az ág
a csendre vigyázz
s még hallod, hogy tapsolnak a fák.*

Bényei József:
Feltépett idő

*Eltakarom a feltépett időt
hajamnak fehér siralyszárnya nőtt
Az óceánok vonzás—mámorát
kötözött kézzel álmodom tovább*

*Kereszten függök hatvankét napig
só virágozza arcom árkait
lehetne könny is egy helyről ered
Kipróbálom az örökéletet.*

Meghívó

A MGVYOSZ Budapest- és Pest megyei Szervezetének Turista Szakosztálya 1993. február 28-án, vasárnap délután 3 órai kezdettel — általános kérdésekkel — műveltségi vetélkedőt rendez szövetségünk székházában (Budapest, XIV. Hermina u. 47.).

A játékon 3–5 fős csapatok (szövetségünk vagy szakosztályunk tagjai) vehetnek részt.

Jelentkezni keddi napokon 17–18 óra között lehet a szakosztály vezetőségénél székházunkban, vagy a játék előtt a helyszínen. A vetélkedő helyezettei díjazzuk.

Mindenkit szeretettel várunk!

Kedves Olvasó!

A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége 1993-ban ünnepli megalakulásának 75. évfordulóját.

Szeretnénk méltó módon megemlékezni e jeles dátumról, s ennek érdekében kérjük Önöket, hogy az évfordulóhoz kapcsolható írásaikkal tiszteljenek meg bennünket. A szerkesztőség pedig egy négyfordulóból álló, elsősorban a vakügyre vonatkozó TOTÓ játékkal szeretne Önöknek jó és hasznos szórakozást nyújtani. A februári, az áprilisi, a júniusi és az augusztusi számokban találhatnak majd egy-egy totó szelvényt. A tippeket szerkesztőségünk címére: Budapest, 1146 Hermina u. 47. kell beküldeni a rejtvényt tartalmazó szám megjelenését követő hónap 30-ig. Minden fordulót külön értékelünk és a négy forduló összegzését követően a legtöbb pontot elérő nyeri meg a szeptemberben kiosztásra kerülő fő díjat. Emellett a többi helyezettnek is értékes díjakat adunk át.

Jó szórakozást kíván: a szerkesztőség!

TOTÓ (I. forduló)

1. Mikor született Louis Braille?
1806. január 5. (1)
1809. január 4. (x)
1807. január 6. (2)
2. Melyik évben alakult meg a Vakok Világszövetsége (WBU)?
1984 (1) 1986 (x) 1982 (2)
3. Melyik évben alakult meg a debreceni Kettesy Aladár Gyengénlátók Általános Iskolája?
1972 (1) 1975 (x) 1976 (2)

35

4. Milyen néven jött létre az első magyar vakügyi szervezet?

- Vakok Szövetsége (1)
Vakok Egyesülete (x)
Vakokat Gyámoló Egyesület (2)

5. A fenti szervezet melyik évben alakult meg?

- 1902 (1) 1901 (x) 1903 (2)

6. Melyik hónapban alakult meg 1918-ban a Vakok Szövetsége?

- Október (1) November (x) Szeptember (2)

7. Kik alapították meg a Vakok Szövetségét?

- maguk a vak emberek (1)
az állam (x)
az állam és a vak emberek közösen (2)

8. Melyik évben alakult meg a Homérosz Kórus?

- 1926 (1) 1928 (x) 1927 (2)

9. Mikor jelent meg az első pontírású Vakok Világa?

- 1939 (1) 1937 (x) 1938 (2)

10. A II. világháborút követően mikor nyeri vissza önállóságát a Vakok Szövetsége?

- 1949 (1) 1951 (x) 1953 (2)

11. Mikor alakult meg a látássérültek részére a szakmunkásképző iskola?

- 1959-ben (1) 1958-ban (x) 1960-ban (2)

12. Milyen szakmákat tanulhattak itt?

- kárpitós, kefekötés, könyvkötészet (1)
kefe- és seprűkészítés, kosárfonás, kárpitós (x)

kefe- és seprűkészítés, kosárfonás, könyvkötészet, kárpitós (2)

13. Mikor vette kezdetét hazánkban a vak gyógymasszőrök képzése?

- 1961-ben (1) 1960-ban (x) 1962-ben (2)

+1. Mikor alakult meg a szövetség Sakk Szakosztálya?

- 1949-ben (1) 1950-ben (x) 1951-ben (2)

Pinviczki György

Fájó szívvel búcsúzunk négy közismert sorstársunktól

Szomorúan vettük a hírt, hogy 1992. novemberében elhunyt Kovács Imre gyógymasször. Rövid szenvedés után 53 éves korában érte a halál. A Rudas fürdőben dolgozott. Munkatársai szerették és becsülték, mert munkájában szorgalmas és pontos volt; mindenben számíthattak rá. Hamvasztás utáni búcsúztatásán, mely december 3-án volt, családtagjain kívül munkatársai, a gyógymasször-csoport tagjai, osztálytársai, barátai és tisztelői nagy számban vettek részt. Koszorút a szakcsoport tagjai is helyeztek el ravatalán.

Még két hét sem telt el és máris újból temetésre kellett menni, mert hosszú betegség után 49 éves korában Nagy József szórakoztató zenész is elhunyt. Szövetségünk zenekaraiban hosszabb-rövidebb ideig tevékenykedett. Utoljára a Melódia-együttes munkáját segítette. Temetése december 15-én volt. Ravatalán a Melódia-együttes is elhelyezte a tisztelet virágait.

Harmadik halottunk dr. Kovács Miklós. A Társadalombiztosítási Főigazgatóságon volt jogtanácsos. A halál hirtelen érte munkahelyén, 60 éves korában. A Budapest- és Pest megyei Szervezetnek 1977-től 1987-ig volt el-

nöke. Temetése szülőfalujában, Nagykökényesen volt december 29-én. A szervezet koszorúját Lak István, valamint e sorok írója (mindketten a Országos Elnökség tagjai) helyezte el ravatalán.

Ha más-más területen is, de mindhárman munkájuk mellett egész életükön át segítették szervezetünk tevékenységét. Emléküket tisztelettel megőrizzük.

Még az elmúlt esztendő utolsó napjaiban érkezett az újabb szomorú hír: életének 77-ik évében, december 16-án elhunyt Balogh László, szövetségünk budapesti tagja. A Fővárosi Kéfe- és Seprűgyártó Vállalat megbízható, szorgalmas dolgozója volt hosszú évtizedeken keresztül. Számos barátja és ismerőse közvetlen, barátságos és segítőkész kollégaként, sorstársként tartotta őt számon; emlékét mindahányan kegyelettel őrzik.

Fenti gyász hírekhez kapcsolódik az a kérés, mely szerint az elhunyt Kovács Imre családja köszönetet mond mindazon részvétnyilvánító barátnak, ismerősnek és gyógymasszörtársnak, akik utolsó útján végső búcsút vettek szeretett sorstársuktól, munkatársuktól.

HIRDETÉSEK

1980 óta Franciaországban élő pakisztáni földbirtokos család sarja megismerkedne házasság céljából egy vak lánnyal. Idézet leveléből: "Nézeteim szerint az élet legnemesebb célja az emberiség segítése, szeretete és szolgálata. Ezért szívesen feleségül vennék egy vak lányt, hogy megadjam neki a föld minden boldogságát." A leveleket angol vagy francia nyelven a következő címre kéri: Mr. Rao Shoukat Ali, 18 Assage des Reolletc, 75010 Paris, France.

*

Jugoszláviában élő 39 éves magyar lány levelezne korban hozzáillő lányokkal vagy fiúkkal kizárólag pontírásban. Cím: Csőr Erzsébet, 24321 Mali—Idos, Kis F. u. 38. Jugoszlávia

*

42 éves, 170 cm magas, gyengénlátó, kékszemű, barna göndör hajú, leszázalékolt nyugdíjas (de dolgozó) férfi keresi korban hozzáillő gyengénlátó hölgy ismeretségét. A leveleket az alábbi címre kéri: Nagy Nándor, 3515 Tarcal, Mikszáth Kálmán u. 5.

*

Eladó egy alig használt HomeLab-4 típusú beszélő számítógép. Irányár: 10 ezer forint. Cím: Hosszú János, 7400 Kaposvár, Búzavirág u. 31. A leveleket sík- vagy pontírásban várja.

Eladó egy IBM kompatibilis, két éve vásárolt XT számítógép. AT-buszos, CGA színes monitor, 16 Mhz-es processzor, 1 Mb memória, 21 Mb merev lemez stracker-el. A billentyűzet és az 1,2 Mb-os floppy meghajtó új. Programokkal és a beszélő rendszerrel együtt installálva. Ára: 37 ezer forint. Érdeklődni lehet: vagy a 266-44-11 telefonszámon a 219-es melléken, vagy a szerkesztőség címére Ecsedi Csaba nevére levélben.

Felhívás a gyógymasszörképző tanfolyamra

A MVGYOSZ Rehabilitációs Osztálya felvételt hirdet az 1993—94 tanévre szóló gyógymasszörképző tanfolyamra. A jelentkezés feltételei:

- legalább nyolcosztályos általános iskolai végzettség,
- 18—30 év közötti életkor,
- körzeti- vagy háziiorvosi alkalmassági vizsgálat, különös tekintettel a szembetegség eredetére, valamint a várható izületi megterhelésre,

A felvételi vizsga anyagát a gimnáziumok III. osztályos biológia tankönyv Embertani része képezi.

Jelentkezési lapot a megyei szervezetek irodáiban lehet beszerezni. A jelentkezés határideje: 1993. március 31.

A felvételi vizsga helyéről és idejéről minden jelentkezőt értesítünk!

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

PHOTO FILMS
PHOTO
AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E A N Y A G O K A T !

BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !

USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

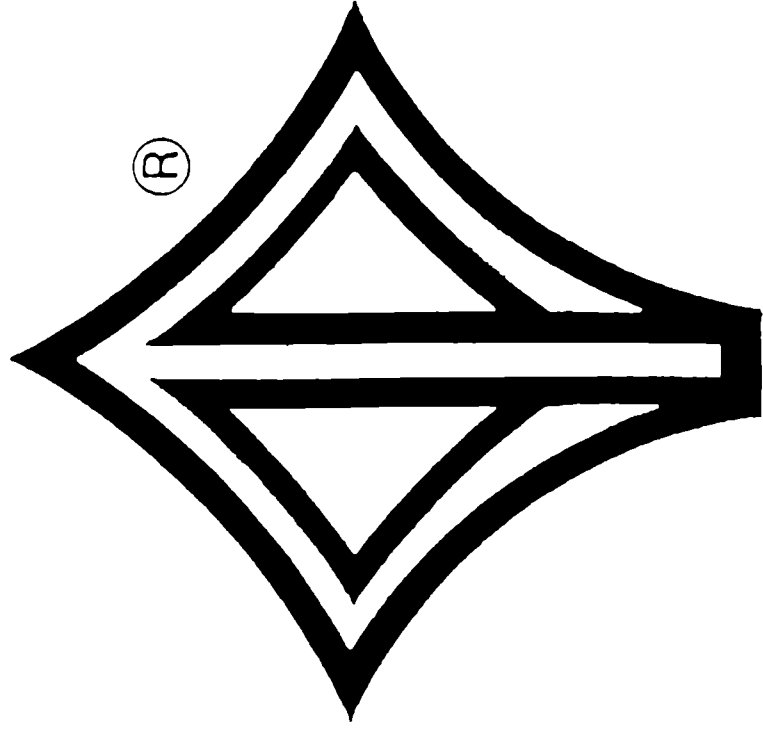
2801 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022

HUNGARY

*Sport- és
szabadidőruházat*

*Sport- és
szabadidőruházat*

*Sport- és
szabadidőruházat*

SENIOR

VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

Gyártja:

PROXERV az ön partnere !
Informatikai, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
☎ Budapest, 1052 V. Fehérhajú u. 2. ☎ 1-374-255

Számítástechnikai tanácsadás, rendszerfejlesztés

TITKÁR iroda automatizálási rendszer

- ☞ Partner nyilvántartás és céginformáció
- ☞ Lekérdezések
- ☞ Levelezés hat nyelven, szövegszerkesztővel
- ☞ Ki- és bejövő iratok iktatása
- ☞ Határidő nyilvántartás, időpont egyeztetés
- ☞ Feljegyzések kezelése
- ☞ Közvetlen telefax küldés és fogadás

Oktatás

- ☞ Alapfokú számítástechnikai ismeretek
- ☞ PC számítógép kezelés
- ☞ WORD szövegszerkesztő

Műszaki szolgáltatások

- ☞ Számítógépek és hálózatok telepítése
- ☞ Számítástechnikai eszközök javítása
- ☞ Szervíz

Komplex kereskedelmi rendszer

Export és belkereskedelmi modul

- ☞ Ajánlatok, engedélyek, kötések és a lebonyolítás kezelése
- ☞ VÁM 91
- ☞ Ügyletkövetés
- ☞ Teljeskörű gépi okmányolás
- ☞ Telefax kapcsolat

Import modul

- ☞ Megrendelések, ajánlatok, engedélyek, kötések és a lebonyolítás kezelése
- ☞ VÁM 91
- ☞ Ügylet követés
- ☞ Teljeskörű gépi okmányolás
- ☞ Telefax kapcsolat

Főkönyvi és folyószámla rendszer

- ☞ Analitikus és főkönyvi nyilvántartás
- ☞ Széleskörű lekérdezési lehetőséggel
- ☞ Állományszintű kapcsolat a kereskedelmi rendszerekkel

*Rendszereink egymással kapcsolhatók, modulonként is megvásárolhatók
Számítástechnikai segédanyag kereskedelem*

